תלמוד ירושלמי · מפרשים · חידושי רידב״ז על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי שבת

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חידושי רידב"ז על תלמוד ירושלמי שבת

רבי יעקב דוד ב"ר זאב [הרידב"ז] וילובסקי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חידושי-רידבז-על-תלמוד-ירושלמי-שבת/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה א 4
הלכה ד 9
הלכה ה 10
הלכה י 10
הלכה יא 11
פרק ב 12
הלכה א 12
הלכה ה 14
הלכה ז 14
פרק ג 15
הלכה א 15
הלכה ג 15
הלכה ו 15
הלכה ז 16
פרק ד 19
הלכה א 19
הלכה ב 22
פרק ה 24
הלכה ד 24
פרק ו 24
הלכה ה 24
הלכה ח 24
פרק ז 24
הלכה א 24
הלכה ב 31
פרק ח 38
הלכה א 38
הלכה ז 39
פרק ט 39
הלכה א 39
הלכה ו 41
הלכה ז 42
פרק י 42
הלכה א 42
הלכה ב 42
הלכה ד 43
הלכה ה 45
פרק יא 46
הלכה ו 46
פרק יב 46
הלכה א 46
הלכה ב 47
הלכה ג 47
הלכה ד 47
הלכה ה 48
הלכה ו 48
פרק יג 48
הלכה א 48
הלכה ג 49
הלכה ו 50
פרק יד 50
הלכה ג 50
פרק טז 50
הלכה א 50
פרק יח 51
הלכה א 51
הלכה ב 53
פרק יט 53
הלכה ג 53

פרק א

הלכה א

ר' יוסי בשם ר"י הוציא חצי גרוגרת והכניס חצי גרוגרת חייב. מה דמר ר"י לא כר' יוסי כו' ר' יוסי אומר בהעלם אחד ברשות אחת חייב כו' אמר ר' אילא לא סוף דבר בשני פתחים פתוחין לשתי פלטיות אלא אפילו פתוחין לפלטיא אחת אוף ר' יוסי מודה דר"י מדמה רשויות להעלמות לחיוב כו' הסוגיא הזאת חמורה מאד. והק"ע ז"ל מגי' ובש"ק מגי' באופן אחר והפ"מ ז"ל מפרש בלא הג"ה וקשה להבין הפירושים ונלפענ"ד לפרש בע"ה הסוגיא הזאת בלא הג"ה וראיתי בגליון דמביא ראי' לגירסא הישנה דגרסינן ר"י אומר לרשות אחת ולא כגי' ר"ח ז"ל בתוס' ז"ל במס' שבת דף פ' ע"א דגרס מרשות אחת והעיקר תלוי בעקירה מרשות אחת ולא בהנחה כמו דגרסינן הכא לשתי פלטיות הרי דהעיקר תלוי בהנחות ואינו מובן הראי' דהא ר"ח ז"ל יכול להגי' בירושלמי כמו בהבבלי. ונראה לפענ"ד דה"פ בירושלמי דלגי' הישנה דתלוי בהנחות באם הוציא לב' רשויות כדפי' רש"י ז"ל דב' בתים אחד פתוח לר"ה זה ואחד פתוח לר"ה זה ס"ל לר"י דאינן מצטרפין רק רשות אחד מצרפן. והדבר תלוי בצירוף אם מצטרף אם לא דהא חצי גרוגרת צריך צירוף וס"ל לר"י דב' רשויות אין מצטרפין רק רשות אחת מצטרפן [ע"כ בהעבירו דרך עלי' חייב. כדאיתא בבבלי דף פ' ע"ש בתוס' ז"ל דאע"ג דלא הניח ע"ג קרקע רק ג' טפחים לחצי גרוגרת הראשון מצטרפין] וכיון שהוא משום צירוף פשיטא דהדבר תלוי בהנחות אם הניחו שתיהן ברשות אחת הרי מצטרפין ושתי רשויות אין מצטרפין. אבל בעקירות לא שייך צירוף דאם הוציא מרשות אחד מצטרפין דהרשות אחת מצטרף להעקירה דז"א דהאיך נצטרף דהא כשהוציא השני כבר אין הראשונה בחצר והאיך שייך צירוף בזה ודמי כמו שנשרפה הראשונה דפטור עי' דף פ' ע"א וכן נמי לענין ב' גרוגרות שלימים בב' רשויות נמי הדבר תלוי בזה באם טעמא דר"י דב' רשויות אין מצטרפין א"כ בב' גרוגרות שלימים דלא תלוי הדבר בצירוף פשיטא דאינו חייב אלא אחת. אבל אי נימא דטעמא דר"י דעבוד רשויות בהעלמות א"כ ממילא בב' רשויות דחשיב כב' העלמות פשיטא דכמו ב' רשויות הוי כב' העלמות לענין שני חצאי זיתים ה"נ הוי כב' העלמות לענין ב' גרוגרות שלימים דהוי ב' העלמות וחייב שתים. וע"ז קאמר ר"א לא סוף דבר פי' לאו דווקא [כמו בכל הש"ס] ב' פתחים פתוחין לשתי פלטיות ע"כ ס"ל לר"י דב' רשויות אין מצטרפין ז"א אלא אפילו ב' פתחים פתוחין לפלטיא אחת מודה ר"י דדמי לדידיה כמו לב' פלטיות כיון דהוציא מב' רשויות אפילו שהניח בפלטיא אחת ולאו משום דאינו מצטרף ז"א דהא פלטיא אחת שהניחו בו מצטרף בע"כ מ"מ פטור

משום דטעמו דב' רשויות דמי לב' העלמות דהא אף לחיוב ס"ל ג"כ כן כמו דמסיק אילו הוציא כגרוגרת מפתח זה וכגרוגרת מפתח זה שמא אינו חייב שתים בתמי' וכיון דהכי הוא א"כ ע"כ לאו משום דב' רשויות אין מצטרפין אלא דב' רשויות הוי כב' העלמות א"כ לאו דווקא כשהוציא לב' רשויות אלא אפילו הניח לרשות אחת רק דהוציא מב' רשויות נמי פטור. [ולכאורה י"ל דאם ב' רשויות כב' העלמות העקירה הוא העיקר ונ"ל דהר"י ז"ל ור"ח ז"ל מחולקין בהגירסאות אם תלוי בעקירה או בהנחה תלי ג"כ בזה] וע"ז אמר ר' יודן ר' יוסי מדמה רשויות לאכילת פרסיים. והיא משום צירוף דב' רשויות אינן מצטרפין כמו דב' פרסיים אינו מצרף אבל בב' זיתים שלימים בכמה פרסיים לא איכפית לן ואינו חייב אלא אחת וכן רבנן דקסרין דמדמי לאריגת בגד ג"כ מטעם צירוף הוא. ודוק:

ר' יוסי בשם ר' יוחנן המוציא אינו חייב עד שיניח וכו' מה דמר ר' יוחנן דלא כר"י דתני הוציא חצי גרוגרת והניחה וחזר והוציא חצי גרוגרת אם הניחה בתוך ד' אמות לראשונה חייב. ואם לאו פטור ר' יוסי אומר אם העביר' דרך עלי' חייב. ואם לאו פטור. ר"י עביד מהלך כמניח ע"כ. פי' ע"כ ר' יוחנן דס"ל המוציא אינו חייב עד שיניח הוא דלא כר"י דעביד מהלך כמניח:

כמה דר"י עביד מהלך כמניח לחיוב כך הוא מהלך כמניח לפטור כו' תיפתר שהיתה נתינה בתוך ד' אמות כהדא דתני ואם לאו פטור אמר רבא בר ברי' דר"פ תיפתר שהיה הפתח רחב חמשה אמות כו' פי' דפריך כמה דר' יוסי עביד מהלך כמניח לחיוב כן נמי יהא מהלך כמניח לפטור דקס"ד דמעבירו דרך עלי' דחייב. מיירי שהוציא החצי גרוגרת השני בדרך אחרת לא על אותו מקום ובאותו דרך שהוציא הראשונה אלא בדרך רחוק מהראשון כגון בפתח אחרת מאותו רשות גופא רק דלבסוף העבירו דרך עלי' חייב דחשיב כהנחה ומצורף ור"י לחומרא פליג את"ק א"כ יעביד מהלך כהנחה לענין פטור וכיון שהוציאו תומ"י נעשה כמו שהינחה שם ויהא פטור דנעשה כמו שהיתה הנחה תומ"י ביציאתו מן הפתח א"כ לא הינחו שניהם במקום אחד. ומה בכך שהעבירו אח"כ דרך עלי' הרי לא היתה עקירה מרה"י רק עקירה השני' הוא מר"ה ומשני תיפתר שהיתה נתינה בתוך ד' אמות פי' הראשונה נתינה בתוך ד' אמות לפתח [והלשון מוכח כן תיבת נתינה משמע מכבר] דבאמת ר"י לקולא פליג את"ק דקאמר בהעבירו דרך עלי' דחייב. מיירי שהיציאו באותו הדרך ובאותו הפתח והעבירו דרך עלי' מיירי שהוציא את הראשון בד"א הראשון מהפתח ואח"כ הוציא את השני' דרך אותו פתח ע"כ אף אם תימר דנעשה אח"כ בהוציא השני' כמו שהינחה אצל הפתח מ"מ מה בכך הלא הינחה בתוך ד' אמות

לראשונה ופי' דברי ר' יוסי אם העבירו דרך עלי' חייב ואם לאו פטור לאו בשהעבירו עלי' ממש ז"א דהא חשיב הנחה תומ"י קודם שהגיע עלי' אלא הכוונה הוא על ד"א שלו דבתוך ד"א שלו חשיב עלי' דד"א חשיב עלי' ועל איזה דרך העבירו בשעה הראשונה דווקא אם העבירו על אותו הדרך באותן ד"א של הראשונה דהוא נקרא עלי' והראשונה מינחת בתוך ד"א לפתח והעביר השני' ג"כ בד"א הללו חייב דחשיב כמו שהונחו שניהן בתוך ד"א אבל אם העבירו בשעה הראשונה לאו דרך עלי' אלא דרך אחר ולא בדרך של הד"א שעבר הראשונה כמו דמסיק דהפתח רחבו חמשה אמות והוציא חצי גרוגרת מכאן וחצי גרוגרת מכאן דאז לא הוציא השני' בתוך ד"א של הראשונה כיון דלא הוי דרך עלי' פטור משום דחשיב כמי שהינחה תחילה חוץ לד"א של הראשונה ור"י לקולא פליג דמוסיף עוד תנאי באם שההעברה לא הי' דרך עלי' כלומר באותן הד"א של הראשון פטור משום דחשיב כמו שהינחה תחילה חוץ לד"א. ולת"ק דלא ס"ל מהלך כמניח דמי אין נפ"מ כלל באיזה דרך העבירו ואף אם העבירו בדרך אחר מ"מ כיון דלבסוף הביאו תוך ד"א של ראשונה והניחו שם חייב. אבל לר"י דמהלך כמניח דמי אם לא העבירו דרך עלי' פטור דחשיב כמו שהינחה תחלה קודם שהגיע לד"א והיינו דמסיק כהדא דתני ואם לאו פטור פי' הא דקתני ר"י ואם לאו פטור איתמר עלה אמר רבא ב"ב דר"פ תיפתר שהיה הפתח רחב חמשה והוציא אחת לכאן ואחת לכאן והרי לא הוציא השני' בתוך ד"א של ראשונה כלומר דרבא ב"ב דר"פ מפרש הפי' של דרך עלי' ואינו דרך עלי' היא דדרך עלי' הוא על זה הדרך של ד"א הראשונה ואינו דרך עלי' הוא בדרך אחר שלא בד"א הראשונה אבל לא עלי' ממש כי אין נפ"מ מזה כיון דמהלך כמניח דמי והוי ההנחה קודם שהגיע עלי' כנ"ל כן מפרש רבא ב"ב דר"פ לברייתא דר"י וה"ה דהוי מצי ר"י לחלק הך דינא בין שהיתה הראשונה בתוך ד"א לפתח לבין שהיתה רחוק מד"א של הפתח. אך נקט הך נפקא מינה אפילו כשהיתה הראשונה בד"א לפתח בין שהעבירו דרך עלי' לשהעבירו שלא בדרך עלי'. ודע דהך ברייתא מחולקת עם הברייתא הראשונה ודוק:

א"ר יוסי פעמים שהוא מתעסק בגרוגרות שלימה והוא פטור. האיך עבידא כו' והרי נתעסק בגרוגרות שלימה והוא פטור. בגין מדמייתה לחלבים. והוא עביד כן פי' דמפרש ר' יוסי דפעמים שהוא מתעסק בגרוגרות שלימה והוא פטור ר"ל דבזה דמי שבת לחלבים דבחלבים נמי יותר בכדי א"פ דלא נהנה חיכו בב"א לא מהני מה דנתעסק בכזית כמו כן בשבת נמי דלא תלי בהנאתו לא מהני גם כן מה דנתעסק בגרוגרת בגין מדמייתה לחלבים ר"ל דבזה אין לחלוק מחלבים והוא עבור כן בחלבים הי' פטור כמו כן בשבת:

מן הדא המתכווין להוציא לפניו ובא לו לאחריו פטור ר"ל הא לאחריו ובא לאחריו חייב כדאיתא בבבלי ובירושלמי פ' המצניע ע"ז פריך ואפשר שלא יעשה בינו לבין הכותל כרמלית פי' דאדם הוא מחיצה ובין הכותל להאדם הוי כרמלית וע"ז משני שהאדם הלך דרך אחוריו ולא היה מעולם המשא בין הכותל להאדם וכן שיטת הירושלמי דאדם העומד אצל כותל הוי כרמלית כדאיתא לקמן:

מתניתא מסייעא לר"ה הדבר פשוט דצ"ל ר"י מתניתין מסייעא לר' יהודא הדבר פשוט דצ"ל לר"ה:

אמר רבי חיננא מנו אמרו לו חכמים שהן בשיטת בן עזאי פי' דר"ח פריך על הא דקפריך רק על רב יהודא דסבירא ליה דבהוצאה לכו"ע מהלך כמניח א"כ האי אמרו לו כמאן בשלמא לר"ה שפיר האי אמרו לו הוא רבנן דפליגי על בן עזאי ורק לר"י קשה ע"ז קאמר ר"ח דז"א דהאי אמרו לו לר"מ הוא ע"כ ר' יוסי כדאמרינן לעיל ור' יוסי הא ס"ל כב"ע דמהלך כמניח כדאיתא לעיל א"כ היכי דתימר בין לר"ה בין לרב יהודא קשה. וע"כ כתירוצא דר' יודן לעיל:

ר"י בעי היה עומד ברשות הרבים וזרק וקידם וקלטה מהו ולאו מתני' היא קלטה אחר כו' תמן למה הוא חייב פי' למה תמן חייב והכא מיבעיא לך ומשני תמן הוא זרק ואחר קיבל כו' ופריך דתהא פשיטאי לי' דפטור דמאיזה צד סברא יכולין לחייבו ומשני דיש סברא לחייבו. אילו זרק בימין. והא דמייתי המתני' דפ' הזורק קלטה אחר ולא ממתניתין דידן פשט העני את ידו ונתן לתוך ידו של בעל הבית משום דאי הביא המתניתין דידן הא"מ דווקא בהוצאה כן משא"כ בזריקה דבהוצאה הוא מיד ליד משא"כ בזריקה לא הוי מיד ליד כדמוכח ממתניתין דפרק הזורק קלטה אחר פטור דמיירי בזריקה ע"כ מביא הך מתניתין דפרק הזורק ומה דתני עלה רבי שמואל בשם רבי זעירא דמיירי בחטף ובזורק חייב אלמא דגבי זריקה נמי שייך מיד ליד. ודוק:

ר"א בשם רבא כמ"ד אסור להשתמש באויר עשרה פי' דלא כהבבלי דף ג' ע"ב דהוי כרמלית ז"א אלא דהוי מוציא מרה"ר והילכך כשהיא פשוטה ברה"ר הוי מוציא מרה"ר אפילו למעלה מעשרה אית תניי תנא מותר והוון בעין מימר מ"ט דמ"ד מותר מיירי שיש רוחב ארבעה ר"ל דידו מונחת על מקום ארבעה והוי כרמלית ע"כ מותר להחזירה משום דאי שדי ליה אתא לידי חיוב חטאת. ומ"ד אסור הוא בשאין שם ארבעה וע"כ הוי רה"ר ואי יחזור יתחייב חטאת ואם כן לפ"ז לכו"ע למעלה מעשרה האויר הוי רה"ר דאל"כ לשני כאן למעלה מעשרה כאן למטה מעשרה ע"ז מתמה ר"י בר' בין זה ובין זה כמ"ד

אסור להשתמש באויר עשרה בתמיה הא לא קי"ל הכי אלא מאי כדין כאן למעלה מ"י כאן למטה ע"י:

א"ר זעירא ברחוק מן הכותל ד' אבל אם אינו רחוק מן הכותל ד' כרמלית הוי כשיטת הירושלמי לעיל דאדם אצל כותל הוי כרמלית ואע"ג דקי"ל המוציא מר"ה לרה"י דרך כרמלית נמי חייב. ז"א דהא מתניתין דידן דקתני שנטל מתוכה והוציא חייב. משמע דתומ"י כשהוציא חייב וקשה הא לא אפיק רק מרה"י לכרמלית אלא ע"כ מיירי ברחוק מן הכותל ד' ר"ל בשם ר"ש כרסנה כשהיו פניו הפיכות לפלטיא דס"ל דאדם 'העומד אצל הכותל לא הוי כרמלית רק כשפניו כלפי הכותל אבל כשפניו כלפי פלטיא לא הוי כרמלית ומוקי למתניתן באוקימתא אחריתי דלעולם מיירי כשעומד ד"א לכותל ומ"מ לא הוי כרמלית משום דמיירי כשהפך פניו כלפי הפלטיא ולעולם עומד בידיו ולבו כנגד הכותל והוציא בידיו לפניו רק שפניו לבד הופך כלפי ר"ה אבל אם היה עומד בלבו כנגד פלטיא והופך פניו כלפי כותל הוי כרמלית דעיקר אזלינן בתר הפיכת פנים. והא דלא קאמר בזה הלשון כשפניו כלפי פלטיא וכן כשפניו כלפי הכותל ולמה לאוקמי' כשהיו פניו הפוכות אבל ידיו ולבו כנגד הכותל והוציא בידיו לפניו דכן משמע דאל"כ הול"ל כלפי פלטיא ובפרט לשון הפוכות לכותל צ"ב הא בפניו לכותל לא הוי הפוך בשלמא לעיל גבי מוציא לאחוריו שייך שפיר הפוכות דהא הלך הפוך אבל הכא כשעומד פניו לכותל מאי שייך הפיכות וע"כ דמשמע דרק פניו הפיך מן הגוף הו"ל לאוקמי' כשפניו כלפי פלטיא וקשדי ידיו לאחוריו והוציא דז"א דאין דרך הוצאה בכך והוצאה דאחוריו הוא על כתפו כדאמר לעיל דדרך הוצאה בכך שכן כתפייא אומנא עבדין כן אבל לא בפשיטת ידים לאחוריו כמו שמפורש בתוס' הרי"ד ומוכח ומדויק הוא כדברינו דמדייק ר"ל בשם ר"ש כרסנה כשהיו פניו הפוכות משמע אבל ידיו ולבו כנגד הכותל [ופירש הגליון ז"ל קשה לי להבין] ודע דהסוגיא דלעיל דלמד ממתניתין לאחריו ובא לו לפניו הוא הכל לשיטת ר' זעירא דסוגיא דידן ולא לשיטת ר"ל בשם ר"ש כרסנה. ודוק:

ר"ז בעי מנין לעגלות שהן גבוהין עשרה אמר ר"י ואפילו תימר גבוהה עשרה ולא כן תני ר"נ צב כמין קמרסטא היה פי' דכל הילפותא מן העגלות הוא דגמרינן מלאכת שבת ממלאכת המשכן הם הורידו הקרשים מעגלה לקרקע ואתם אל תוציאו מרה"י לרה"ר כדאיתא במס' שבת דף מ"ט ע"ב עיי"ש וא"כ ילפינן מזה דעגלה דגבוהה עשרה הוי רה"י ע"ג ע"ז מקשה ר' יוסי דמזה לא מצינו למיליף רק דחור דגבוה עשרה ורחב ד' אסור להשתמש מתוכו לר"ה אבל מנ"ל בלא חור דהוי רשות לעצמו אימא דווקא חור דהרה"י מקיף אותו אבל מנ"ל דהוי רשות לעצמו אפילו היכי דאויר רה"ר מקיף אותו וכ"ת דחורי

רה"ר כרה"ר דמי [כדס"ל באמת לאביי בדף ז' ע"ב] ע"ז קאמר דז"א אילו חור ברה"ר גבוה עשר' ורחב ד' שמא אינו אסור להשתמש מתוכו לרה"ר ומרה"ר לתוכו בתמי' בודאי אסור א"כ לפ"ז לא שמעינן מעגלות רק דווקא בשמקיף אותו חור דרה"י אבל מנ"ל דלמעלה מי' אפילו במקיף אותו אויר ר"ה דהוי רשות אחרת הא הקרשים היו מונחים בקמרסטא ומכוסין ברה"י ואין לנו למילף רק מה שהיה במשכן וקס"ד דבקמרסטא היה פתח שהי' מוציאין דרך הפתח להקרשים ע"ז משני דבשעה שהיו מושיטין הקרשים היו מסירין מאתו הקמרסטא והיה מוקף באויר רה"ר ורק דלמעלה מעשרה הוי רשות לעצמו. פי' קמרסטא פי' הרד"ל ז"ל במד"ר דהיא כיפה חלולה. שוב ראיתי שהפ"מ ז"ל מפרש ג"כ באופן זה:

סבר רבי כיון שעקר כו' ע"ד דרבי היה עומד ברה"ר וזרק וקידם וקילטה לרה"י. ר"ל כמו דהי' גרסינן וקידם לרה"י וקילטה ותיבת רה"י קאי על תיבת וקידם כלומר קידם לרה"י וקילטה מיבעיא ליה אם הנחת גופו כהנחת חפץ דמי כמו עקירה או לא ועי' בתוס' ז"ל במס' שבת דף ג' ע"א ד"ה עקירת וכמו שמצויין בגליון:

הלכה ד

מי אסר את השמן ר"י אמר דניאל ואעפ"כ השמן בי"ח דבר כדמסיק ועמדו השניים והסכימו ע"ד הראשונים כו' ר' יונתן בעי כצ"ל ולא כן תנינן אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חבירו וכו' ורבי וב"ד מתירין מה שאסר דניאל וחבורתו אלא ר"י כדעתו ומר ר"י כו' פי' ב' תירוצים. א' דר"י כדעתו דס"ל לר' יוחנן לקמן דבי"ח דבר אפילו קטן מבטל ועוד ומר ר"י בשם ר"א בר"צ מקובל וכו' ומצאו גזירה של שמן שלא קיבלו רוב הציבור שמואל אמר ל"ש אלא בתוך י"ח הא מחוץ לי"ח אפילו קטן מבטל התיבון הרי שביעית הרי תוך לי"ח ור' יונתן מקשי וכו' אתא ר"א ר"י בשם שמואל ל"ש אלא תוך לי"ח הא בתוך י"ח אפילו גדול אינו מבטל מפני שעמדה להן בנפשותיהן פי' התוס' ז"ל בהא דנעצו חרב בבהמ"ד [עי' מס' ע"ז דף ל"ז עייש] אר"מ לא מסתברא דלא הואיל והוא אונס בטל פי' הפ"מ ז"ל דר"מ ס"ל דאדרבה להיפך כיון דההסכם הי' ע"פ אונס כדאמר לעיל תלמידי ב"ש עמדו מלמטן צריך להיות בטל דאפי' קטן מבטל [כן פי' הפ"מ ז"ל] ע"ז פריך התיבון והוא על ר' מנא דס"ל דבי"ח דבר כיון שבאונס אפילו קטן מבטל א"כ קשה מאי פריך ר' יונתן לעיל על שמן והא שמן מי"ח דבר הן ולמה אקשי ר' יונתן והא אין ב"ד יכול לבטל כו' והא בי"ח דבר אפילו קטן מבטל. וא"ל דמקשה על שמן משום דדניאל גזר עליו ז"א דהא גם שמן הוי מי"ח דבר ולשיטת הירושלמי הוא לא דדניאל גזר בעיר והם בשדה כמו בש"ס דילן [עי' במס' ע"ז דף ל"ז] אלא שעמדו השניים והסכימו לדעת הראשונים כו' עי'

בסוגיא דידן א"כ הרי הוא מי"ח דבר ובי"ח דבר אפילו קטן מבטל לדעתו דר' מנא א"כ קשה מאי פריך ר' יונתן ומשני דאין ה"נ דר' יוחנן פליג על ר' יונתן וסבירא ליה דהא דביטל הנשיא את השמן הרי הוא מבוטל דיש בידו לבטל דהביטול הוא הביטול טוב וזהו שיטתו דר' יוחנן דאמר לעיל דר' יוחנן כדעתו על קושית ר' יונתן ודעתו דר' יוחנן לא כדעתו דר' יונתן:

נחמן בריה דרבי שמואל בר נחמני בשם ר"ש ב"נ. חמש חטאות מיתות. רצו ב"ד לבטלן מבטלין עי' במראה"פ ז"ל ומתורץ קושית הגליון ז"ל ודוק:

הלכה ה

אמרו ב"ש לב"ה אין אתם מודים לנו שאין צולין בצל בשר וביצה אלא כדי שיצולו מבעו"י כצ"ל כלשון המשנה ותיבת כ"צ מותר וכן מוכח לקמן בסוגיא אר"מ לא מסתברא דלא מותר דינון יכלין למימר לון האיך אתם מושיבין מדבר שדרכו לצלות כל צורכו מבעו"י ע"ד שאין דרכו להשרות כ"צ מבעו"י. פי' דהא ב"ש נמי מודו עכ"פ גבי אונין של פשתן וצמר ליורה דאם הבהילו מבעו"י או שקלטן העין מותר ואפילו לדבריהם נמי לא דמי בשר בצל וביצה לאונין של פשתן ולצמר וכדומה. דהא באונין ובצמר מותר עכ"פ בשהבהילו ובקלט העין ואילו בבשר בצל וביצה אינו מותר אפילו לאחר שהגיע למאכל ב"ד וקשה מ"ש בצל בשר וביצה מאונין וצמר דהתם דשרינן לאחר שהבהילו וקליטת העין משום דאיכא אינשי דלא קפדי יותר משיעור זה כדאיתא בהלכה שאחר זה כגון אילן קוראי דלא קפדו עיי"ש וא"כ גבי מאכל ב"ד נמי איכא דלא קפדי כמו ב"ד א"כ ע"כ דאף לב"ש קשה ג"כ מבשר בצל וביצה אלא ע"כ דמודי ב"ש דבשר בצל וביצה חמור מזה א"כ מאי מושיבין לב"ה אלא ע"כ דס"ל דבשר בצל וביצה נמי מותר כשהגיע לשליש בישולו דאיכא אינשי דלא קפדי וזה מדויק בלשון הגמ' דינון יכלין מימר לון האיך אתם משיבין לנו מדבר שדרכו לצלות כ"צ מבעו"י על דבר שאין דרכו להשרות כ"צ מבעו"י אפי' לפי שיטתכם אלא ע"כ דב"ש פרכי מ"ש בשר בצל וביצה דאסו' קודם שהגיע לשיעור שליש בישולו ומ"ש אונין וצמר וכו' דשריתו קוד' שהגיעו לשיעו' דיבהילו וקליט' העין ודוק:

הלכה י

ר"י ב"א בשם ר' אסי זריזות הן הנשים בפת יותר מן התבשיל עי' בגליון שמפרש בשם הרמב"ן ז"ל ודוק:

הלכה יא

תנינן חשיכה יצאו וצלו את פסחיהן ואת אמר הכין כו' פסח מחזירו את שלם כו' פי' דאיתא לעיל אתא ר"א בשם ר"ש בי רבי פסח שנצלה כ"צ מותר להחזירה ע"ג כירה שאינה קטומה והוא משום דבני חבורה זריזין הן ע"כ קאמר דאם לא חתכו בני החבורה קודם הצלי' והוא שלם עדיין מותר להחזירה כשנצלה כ"צ ע"ג כירה שאינה קטומה ולא חיישינן שמא כשתתיר לו להחזיר בלילה לא יצלה כ"צ מבעו"י ויוציאיהו מן התנור ויסמוך שבלילה קודם אכילה יחזירוהו לתנור לגמור צלייתו וזה אסור כיון שלא נצלה כ"צ ז"א דלא חיישינן לזה גבי שלם כיון דצריך זמן רב לצלייתו לא יסמוך ע"ז להוציאו מן התנור על סמך שיחזירוהו קודם אכילה לתנור אבל אין מחזירו מחותך כשנחתך קודם הצלי' משום דבמחותך כיון דא"צ כ"כ להיות לצלייתו כמו בשלם כדאיתא ברש"י ז"ל דף ע"ה במס' פסחים חתכו ונתנו ע"ג גחלים. פרש"י ז"ל חתכו כדי למהר צלייתו. וע"כ בחתך גזרינן שמא יוציאוהו מן התנור קודם שיצלה כ"צ משא"כ בשלם לא ימהר להוציאו כיון דצריך זמן רב לצלייתו אבל בחתוך חיישינן שימהר להוציאו מן התנור קודם שיצלה כ"צ וע"כ אסור אפילו נצלה כ"צ הגם דבפסח לא חיישינן שמא יחתה אע"פ כן אסור משום חשש שמא יהיו הקדשים פסולין וכדמפרש ר' יוסי דחיישינן דאם כשתתיר לו להחזיר בשבת כשצלה כ"צ אף הוא לא יצלה כ"צ ויסמוך שקודם האכילה בלילה יחזירנו לתנור וע"כ יוציאנו ביום על סמך שיחזירנו בלילה דבנחתך א"צ כ"כ זמן רב לצלייתו כדפי' רש"י ז"ל גבי חתכו ונתנו ע"ג גחלים פירש"י ז"ל למהר צלייתו עכ"ל ז"ל עי' דף ע"ה ע"א במס' פסחים וא"כ כיון דבחתוך א"צ כ"כ זמן רב לצלייתו כמו בשלם ע"כ גזרינן בחתוך שמא ימהר להוציאנו מן התנור מבעו"י קודם שיצלה כ"צ על סמך שקודם אכילה יחזירנו לתנור וכיון שלא נצלה כ"צ יהא אסור להחזירו לתנור דע"כ לא קשרי רבי אלא בצולה כ"צ כמבואר בהדיא וכיון שאסור להחזירו יהא אסור לאכלו. דנא אסור לאכלו ולהחזירו אינו יכול ונמצא שיביא הפסח לידי פסול. אבל בשלם לא גזרינן שמא ימהר להוציאו מן התנור מבעו"י על סמך שיחזירנו בלילה קודם אכילה כיון דצריך זמן רב לצלייתו פשיטא דלא ימהר להוציאו מן התנור והא דלא קאמר דבחתוך גזרינן שמא ימהר להוציאו מן התנור קודם שיצלה כ"צ ויחזרו דמתוך שאתה אומר דמותר להחזירו בנצלה כ"צ יחזרו אוף בלא נצלה כ"צ ויבוא לידי חילול שבת. ז"א דהא אין שבות במקדש ולא חיישינן לזה בקדשים בשום גזירה דרבנן שמא יביא לידי איסור אחר [עי' בירושלמי פסחים פ"ו בסוגיא דמשלשלין את הפסח] רק הגזירה שמא יביאו הקדשים גופי' לבית הפסול ע"ז חיישינן בכל מקום ע"כ קאמר ר"ש בשם ר"ז טעמא

דהאי ברייתא דאין מחזירו מחותך דהוא מפני פסולו. ולא דגזרינן מפני חילול שבת. ז"א אלא מפני פסולו וכדמפרש ר' יוסי ויאות לאכלו אין אתה יכול ולצלות אי אתה יכול משום צולה בשבת ואם אומר את שמותר בנצלה כ"צ אף הוא אינו צולה כ"צ מבעו"י ואז יהא אסור לצלותו. ונמצא דהפסח יהא פסול [ואין להקשות לדברינו למה קאמר ר' יוסי דחבורה זריזין הן. אף בלא חבורה זריזין הן נמי משלשלין את הפסח ולא גזרינן שמא יחתה דאין שבות במקדש כדאיתא כירושלמי פסחים הנ"ל [עי' עירובין דף ק'] ז"א דקושטא קאמר דב"ח זריזין הן ואין ה"נ דס"ל ג"כ דאין שבות דמקדש במדינה [ומה גם דנפ"מ הוא לענין הסוגיא דמס' מע"ש פ"ג] ואין להקשות דהאיך חיישינן שמא לא יצלה כ"צ כיון דב"ח זריזין הן ז"א דהא חשי' בכ"מ שמא יביאו את הקדשים לידי פסול אף דכהנים זריזים הן] והאי מחותך הוא כדפי' רש"י ז"ל במס'פסחים דף ע"ה חתכו ונתנו ע"ג גחלים פי' רש"י ז"ל חותכו לפסח ולא הבדיל אלא חותכו לשנים ולשלשה מקומות כדי למהר צלייתו עכ"ל ז"ל וה"נ דכותי' פי' מחותך ואינו מובדל וע"ז בעי ר"א בר' יוסי דעד כאן לא שמעינן בברייתא אלא כשחתכו קודם הצלי' על התכלית למהר צלייתו ע"כ אסור להחזירו בשנצלה כ"צ מפני גזירה שמא ימהר להוציאו אבל אם צליו שלם וחתכו אח"כ אם מותר להחזירו דבהא ליכא למיגזר שמא ימהר להוציאו קודם שנצלה כ"צ או דילמא לא פלוג רבנן וכיון דמחותך אסו' להחזירו אף הוא אסו' כיון דמחותך הוא ודוק:

פרק ב

הלכה א

אמר ר"ח זאת אומרת שאסור להצית את האש במדורת קדשים פי' מדאסר ש"ש להדליק בערב שבת שתהא דולקת בשבת ש"מ שאין שורפין קדשים בשבת אפילו שהיא דולקת מע"ש:

ר"א בשם רב חסדא זאת אומרת שמותר להצית את האור במדורת קדשים כו' והא תנינן בניחותא אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב מפני יום טוב שחל להיות בערב שבת פי' דר"ח מפרש למתניתין כמו דמפרש בבבלי דמתניתין מיירי ביום טוב שחל להיות ערב שבת ומה טעמא קאמר והמתניתין אחריתי. דאין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט הוא טעמא דרישא וה"נ קאמר הכא. דע"כ משנה יתירה היא מתניתן אחריתי דא"מ בש"ש ביום טוב דאי ס"ד דטעמא דמתניתין הוא משים שאין שורפין קדשים בשבת ואסור אפילו ממילא כשמדליק מערב שבת והוא משום דאסור לשרוף קדשים בשבת אפילו ממילא א"כ משנה אחריתי משנה יתירה היא דמה לך יו"ט או שבת ולמה צריך הטעם

מפני יום טוב שחל בערב שבת אלא ע"כ דמתניתין השני' היא טעמא דרישא מפני יו"ט שחל להיות בע"ש אבל להצית מערב שבת והיא דולקת בשבת מותר [ולכאורה שיטת הירושלמי הוא משום גזירה דגזרינן בערב שבת דעלמא מפני יום טוב שחל להיות בערב שבת. ובבבלי מוקמינן דמיירי מתניתין ביום טוב שחל להיות ערב שבת ממש] ופריך מעתה אין מדליקין בשמן שריפה בלילה פי' מעתה פריך על הנך ב' לישנא דר"ח כיון דעל כל פנים טעמא דמתניתין דש"ש דמי לשריפת קדשים א"כ לא ידליקו בלילה. ודו"ק:

וכן חמיין רבנן מקדמין לעיבורה. ר"נ בשם ר' מנא מצוה להקדים כדי לזרז במצות ע"כ לכאורה מאי שייך הכא וגי' הק"ע ז"ל דמצוה להקדים להדלקת נרות בשבת ובמס' מגילה פ"ב נשתרבב מהך דהכא כדרך הירושלמי אבל אינו מובן לי וכי עד כאן לא שמענו דזריזים מקדימים למצות דצריך למביא ראי' דרבנן מקדמינן לעיבורה וכי לעיבורה בלבד הקדימו בתמי'. וע"כ לבי אומר לי שאין כאן גי' אחרת והדברים כמו שהן. אך נדפסו הדברים הללו שלא במקומן ששייך לסוף הלכה שאחר זה. והעמיד המדפיס בסוף הלכה זו. וטעות כזה מצוי כמה פעמים לאין מספר [ולדוגמא אציג לפניך אחת במס' פיאה פ"ז למי היא משלם] ולבתר הלכה שאחר זה הדברים הללו מובנים היטב. וכמו דגרסינן במס' מגילה ואנן חמיין רבנן מקדמין לעיבורה ותיבת אנן הוא בדרך קושיא כמובן ויתבאר זאת עפ"מ דגרסינן במס' ר"ה בירושלמי פ"ב ר' יעקב בר' אחא ר' יוסי בשם ר' יוחנן לעיבור הולכין אחר המינוי פי' מי שנתמנה תחלה הוא קודם ליכנס לעיבור לועד הולכין אחר הרגיל כו' כהנא איתמנע קדמיי מן ר' יעקב בר' אחא אעל ר' יעקב בר אחא קדמיי מיני' לעיבורא אמר הכון מרא דשמועתי' לא מקיים לה כו' כו' רשב"ל אקדמיך ליה חד סב לעיבורה כו' כו' עיי"ש ולכאורה קשה באמת על ר' יעקב בר אחא האיך לא אקדים כהנא בתחילה. אך באמת אין זה קושיא וסוגיא דידן מתרץ קושיא זאת. דבאמת מצוה על כל אחד להקדים כמה שיכול מפני שזריזין מקדימין למצות וכדאמר ר"נ בשם ר"מ בסוגין מצוה להקדים מפני שזריזין מקדימין למצות אך אעפ"כ הרשות בידו להקדים למי שנתמנה תחלה ואינו עובר על זריזין מקדימין למצות. ואם הקדים לפניו למי שלא נתמנה תחלה. עיבר על זריזין מקדימין אבל כשיש מי שיתמנה תחלה שקולין הן רשות בידו להקדים בעצמו שזריזין מקדימין למצות ורשות בידו להקדים למי שמתמנה תחלה ואינו עובר על זריזין מקדימין למצות [וכההיא דאמרינן בעלמא האי עשה והאי עשה עשה דכבוד תורה עדיף עי' במס' כתובות דף ק"ח ובמס' שבועות דף ל' גבי מצוה להקדים ת"ח בדין ומצוה להקדים למי שבא ראשון לדין האי עשה והאי עשה מכריעין דעשה דכבוד תורה עדיף אבל אי לא בעשה דעדיף שני הן שקילין ואיזה שירצה

יקדים ואינו עובר על עשה דהקדמת חבירו. והכא לא שייך עשה דכבוד תורה עדיף דז"א דזה לא שייך רק גבי ת"ח וע"ה אבל לא בשניהן ת"ח אך אחד נתמנה תחלה] ועי"ז יתבאר היטב הסוגיא דידן דמסקינן בסוף הלכה שאחר זה. א"ל ר"ז ומה טובי' א"ל אדם גדול היה ובקי במשנתינו היה ופירשה ר"ח דכפר תחמין קומי רבי ומיניתי' חכים ע"ז פריך כיון שנתמנה חכם א"כ לעיבור הולכין אחר המינוי וצריך להקדימו לעיבור א"כ קשה למה אנן חמיין רבנן מקדימין לעיבורה ומדוע רבנן מקדימין ליה כמה פעמיים לעיבור הי"ל לרבנן דנתמנו אחריו להניח לו להקדים כדין. וע"ז משני ר"נ בשם ר"מ מצוה להקדים מפני שזריזין מקדימין במצות דיש מצוה גם לכל אחד להקדים מפני שזריזים מקדימין למצות אך אם הקדים למי שנתמנה תחלה אינו עובר על זריזין מקדימין למצות וע"כ ניחא הא דר' יעקב ב"א שהקדים עצמו לפני כהנא ועי"ז יתורץ שפיר כן נראה לפענ"ד פירש הסוגיא דהכא ודר"ה הנ"ל. ודוק:

הלכה ה

אפילו א"צ לאפר. ר'יוחנן אמר עד שיהא צריך כצ"ל וכן הוא בפסחים פ"ו בירושלמי וכן איתא בגליון:

תני כל המתחייב בנפשו שוגג מביא חטאת. פי' דמשני כמו בבבלי ב"ק דף ל"ה מ"א רבא אמר מתניתין בשוגג וכדתניא דבי חזקי' כו' וכדפי'רש"י ז"ל שם דכמו דבשוגג פטור משום דמזיד פטור כן נמי בא"צ פטור משום דצריך פטור עיי"ש והכי נמי משני כן. כל המתחייב בנפשו שוגג. פי' חייבי מיתות שוגגין מביא רק חטאת ולא תשלומין כמו דבמזיד נהרג ואינו משלם:

הבעיר ובישל איתתניי תנא. חייב שתים. אית תניי תנא אינו חייב אלא אחת כו' היידא היא ר' יהודא אומר משום מבעיר ר' יוסי אומר משום מבשל וקשיא על דר"י הבערה לימדה על כל המלאכות כו' עד סוף הסוגיא מה בישל יש כאן עי' בש"ק ז"ל תמה הכא ובסוף הסוגיא עי' עלה ונראה לפענ"ד דטעמא דר' יוסי לאו משום דהבערה ללאו יצאת ע"כ אינו חייב משום בישל ז"א דא"כ למה נקט הך דינא גבי הבעיר ובישל גבי הבערה לחודא ניתני דאינו חייב משום מבעיר. אלא ע"כ דלא תלי בלאו יצאת אלא פלוגתא בפני עצמה מי חשיב יותר בישל או הבערה. למר הבערה חשיב יותר ולמר בישל חשיב יותר:

הלכה ז

מתיב מ"ד. בולד הטומאה למ"ד באב הטומאה אפילו בחול יהא טעון הערב שמש כפי' הק"ע ז"ל כן פירשו בתוס' ז"ל במס' חגיגה דף כ"א עיי"ש. ודוק:

פרק ג

הלכה א

המעשר והמבשל בשבת כל הסוגיא עד קנסו בשוגג מפני מזיד מבואר בע"ה במס' תרומות פ"ב עי' שם:

הלכה ג

אע"ג דר"ש מתיר בספיחי שביעית א"ל משום שביעית ומשום קדושת שביעית ר"ל אף על גב דלר"ש בלא"ה מותר אפילו דהוי שביעית מכל מקום נפקא מינה בהא דמותר משום שביעית לענין שא"צ לאכול בקדושת שביעית ומביא ראי' מברייתא דתנינן בהדיא בברייתא אינו חושש לא משום שביעית ולא משום קדושת שביעית ועל כרחך דהברייתא נשנית אליבא דר' שמעון והיינו דקאמר ותנינן על דר' שמעון טהרו מלטמא ואינו חושש לא משום שביעית ולא משום קדושת שביעית וע"כ דאליבא דר"ש הוא:

הלכה ו

א"ר יוחנן אין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו אלא דבר אחד בלבד פי' דהא קי"ל בכ"מ מבטל כלי מהיכנו לכאורה יש לדייק על תיבת ביטול דזה שייך בגט או בחמץ והכא הול"ל בלשון הפקיע כלי מהיכנו. וכן יש לדייק על תיבת כלי והול"ל מבטל דבר מהיכנו עי' בבבלי דף קכ"ח גבי כרים וכסתות והנלפענ"ד בזה דכל עיקר האיסור בזה הוא. כדפי' רש"י ז"ל דהוי כאילו קובע לו מקום ומחברו בטיט עכ"ל ז"ל והו"ל כבנין. ובכ"מ קי"ל דאינו בטל הכלי לגבי רשות בב"ב דף פ"ד ופ"ה [וכן גבי ציור שחקקו ולסוף קבעו] ע"כ קמ"ל בזה דהכלי בטל לגבי רשות וכמחובר לקרקע דמי וע"כ שייך תיבת בטל גבי כלי וקמ"ל דהכלי בטל להקרקע ואסור לטלטלו ממקומו וכל עיקר דבעלמא איסור טלטול ממקומו. במוקצה שיבש הוא דבטל החפץ להקרקע כמו שמפורש גבי עיטורי סוכה דבטלין הם לסוכה וע"ז קאמר ר"י דאין לך דבר שהוא בעינו ואינו בהכנו פי' דלעולם אינו בטל לגבי קרקע דבר שהוא בעין אע"ג דאסח דעתי' מיני' כיון שהוא בעין אינו בטל לגבי קרקע אלא דבר אחד בלבד דהוא האיבעיא דידן כשכבה מבעו"י ונתודה לו משחשיכה אע"ג דהכלי בעינו הוא דנכבה השמן קודם חשיכה ולא ידע בו אף על פי כן אסור לטלטלו ממקומו. ומביא הסוגיא הזאת על המשנה הזאת דמיירי ממבטל כלי מהיכנו הרי דהכלי שהשמן בתוכו דולק אסור לטלטלו ממקומו ע"כ מיבעיא ליה כשנכבה קודם חשיכה ולא ידע בו מ"מ בטל הכלי להקרקע והשתא אינו מחלק בין כלי לדבר אחר. ומשמע דאף כל דבר אינו בטל לגבי רשות אע"ג דאסח דעתי' מיני' מ"מ

מותר לטלטלו ממקימו ואינו בטל לגבי רשות ע"ז פריך משמן שבנר למה הוא אינו להכנו למה הוא בטל לגבי נר הרי כיון דהוא בעינו דס"ל דהשמן הנתון בנר להדלקה אע"ג דלא הדליקו קודם שבת מ"מ אסור להוציאו מנר דנתבטל להנר ודמי לזרעים שנתון בקרקע וביצים שתחת תרנגולת דמביא לקמן ומשני שאני התם דנתנו משעה ראשונה שיכלה בנר ע"כ הוא בטל לגבי הנר אפילו לאחר שנכבה וכיון שאינו מחלק בין כלי לדבר אחר ולא משני דדווקא כלי אינו בטל לגבי הרשות אבל שמן שפיר בטל להנר כיון דאסח דעתי' מיני' משמע דלא מחלק בין כלי לדבר אחר ע"כ פריך מחטים שזרען בקרקע דבטלין לגבי קרקע כיון דאסח דעתי' מינייהו ומשני ג"כ דנחנו משעה הראשונה שיכלה בקרקע ע"כ בטל לגבי קרקע וכיון דה"נ לא מחלק בין כלי לדבר אחר ע"כ פריך מביצים למה נתבטלו לגבי התרנגולת ומשני הכ"נ שנתנו משעה הראשונה לאפרוחים ע"כ נתבטלו לגבי תרנגולת אע"ג דבעינו הן ופריך מסוכה דקי"ל דבטלין לגבי סוכה והא בעינן הם ומשני שאני התם דמשום מצות סוכה בטלין לגבי סוכה כדמסיק דא"ר אבא מרי אחוה דר' יוסי כל שבעה הן בטלין ע"ג סוכה. ומכאן ואילך בהיכנן הן וכיון דלא משני על כל הנך קושית לחלק בין כלי לדבר אחר דדווקא כלי אינו בטל לגבי הרשות כמו בעלמא אבל כל מילי בטל לגבי רשות ע"כ פריך ר"ח ממוכין שנתפזרו כיון דהן מפוזרין בטלין הן לקרקע והא בעינן הן ע"ז משני לי' דאין ה"נ דלא קשה ג"כ מכל הני דאיתמר תמן דמה דאמר הכא בכלי ומה דאיתמר תמן באוכלין דאוכלין וה"ה כל דבר שפיר בטלין לגבי הרשות כיון דאשר דעתי' מהן משא"כ כלי אינו בטל לגבי הרשות משום היסח הדעת דאע"ג דאסח דעתו. אינו בטל לגבי הרשות כמו בעלמא דכלי אינו בטל לגבי הרשות. וכן על הא דמתיב ר' נסא ממוקצה שיבש ולא נגעו בו פי' דמוקצה שיבש ולא ידעו הבעלים. אסור אף ליגע בו אלמא דבהיסח הדעת בטל להקרקע ומשני ג"כ הכא בכלים ומה דאיתמר תמן באוכלין וכן בכל דבר בטל לגבי קרקע. ור' יוחנן מייר בכלי כן נראה לפע"ד פי' הסוגיא הזאת ופי' המפרשים ז"ל לא הבנתי. והנראה לפענ"ד כמו שכתבתי. ודוק:

הלכה ז

התיב ר"ח ב"א. והא תנינא כופין את הסל לפני אפרוחין שיעלו וירדו הסוגיא חמורה והפני משה ז"ל ונו"י ז"ל מגיהים שזה שייך להסוגי' הקודמת. ונראה לפי עניות דעתי בפשיטות דה"פ דלקמן בירושלמי מוקי דהסל מאוסה היא דמיוחדת היא להעמדת אפרוחין ומרביצין שם גלל. ע"כ פריך דלמה עדיף הסל מנר ישן דאסור לטלטלו משום מוקצה מחמת מיאוס ומשני דמתניתין אתיא כר"י דסבירא ליה מוקצה מחמת מיאוס.

אבל ר"מ פליג ע"ז וסבירא ליה כל הנרות מטלטלין דל"ל מוקצה מחמת מיאוס רק מוקצה מחמת איסור:

ר' ירמי' ור' בא תריהון בשם ר' יוחנן חד אמר דברי ר"מ כל המיוחד לאיסור אסור וחורנה אמר כל שיחדו לאיסור אסור. פי' דחד מ"ד פ"ל דאימתי אסר ר"מ אפילו לאחר שכבה וסילק האיסור אעפ"כ אסור היינו דווקא בדבר המיוחד לאיסור. אבל דבר שאינו מיוחד לזה רק לפי שעה יחדו מותר כשעבר השעה וסילק האיסור. וחד מ"ד ס"ל אפילו דבר שאינו מיוחד לאיסור אלא יחדו לפי שעה ג"כ אסור אפילו כשעבר השעה וסילקו ועוד פליגי באם לא יחדו הוא אלא ממילא היה עליו האיסור לפי שעה. למ"ד יחדו דווקא שיחדו הוא אבל כשהיה עליו ממילא האיסור. מותר כשסילק האיסור ומ"ד כמיוחד לאיסור ע"כ אפילו לא יחדו הוא אלא ממילא היה עליו האיסור המיוחד לו ג"כ אסור אפילו כשסילק האיסור ומתחלה מפרש אופן השני דלמ"ד מיוחד סגי במיוחד אף בלא יחדו ע"ז קאמר מ"ד מיוחד כ"ש יחדו ג"כ להמיוחד ומ"ד יחדו אבל מיוחד לא א"כ פליגי במיוחד בלא יחדו דלחד מ"ד מיוחד לחוד סגי ע"ז קשה ממוכני. וע"כ מפרש תחלה להפלוגתא דמיוחד בלא יחדו משום דבעי להקשות עלה ממוכני. ולעולם דפליגי ע"כ נמי ביחדו בלא מיוחד. אך כיון דלע"ע בעי להקשות ממוכני ע"כ מפרש תחלה אופן הזה וקאמרינן מתניתא פליגא על מ"ד כל המיוחד דתנינן מוכני שלה וכו' ותני עלה היה עליה מעות ונפלו נגרת פי' בשלמא למ"ד יחדו ניחא דמיירי בלא יחדו רק היה עליו ממילא ע"כ מותר כשתסתלק האיסור אבל למ"ד מיוחד ולא בעינן יחדו א"כ כיון דמוכני מיוחד אפילו בלא יחדו צריך להיות אסור. ומשני דר"ש הוא וכו' וכו' אמרין למה לית אנן פתרון לה ד"ה היא בשוכח דאז לא נעשה בסיס לדבר אסור כדאיתא בדף ק"כ ע"ב גבי דלת לית את יכול דתנינן תמן ואם אינה נשמטת חיבור לה ונמדדת עמה וכו' וגוררין אותה בשבת אע"פ שיש בתוכה. מעות אית מימר הכא ד"ה הוא וכו' פי' דע"כ סיפא דהיתר הוא משום דבטל לגבי המוכני ולא נעשה בסיס לדבר האסור [כמו שפי' בתוס' ז"ל דף ק"כ ע"ב גבי דלת] והתם בסיפא ע"כ דאין ההיתר משום שוכח. דהתם ל"ש בין שוכח ובין אינו שוכח הכל אחד דמותר כן נמי ההיתר דרישא לאחר שנפלו המעות נמי הוא אפילו בשאינו שוכח. וע"כ דר"ש הוא. והדר פריך ממתניתא האבן שע"פ החבית בשלמא למ"ד יחדו מיירי בשלא יחדו ע"כ נוטל אח"כ היין מן החביות אבל למ"ד מיוחד כיון שמיוחד האיך נוטל אח"כ היין מן החביות כו' כו' מתניתא פליגא על מ"ד כל המיוחד לאיסור אסור דבעינן דווקא שיהא דבר מיוחד אבל יחדו בלא דבר מיוחד מותר מהא דכופין את הסל לפני אפרוחין שיעלו מאליהן וירדו. ותני עלה עלו

מאליהן. אסור לטלטלן פי' אע"פ שאין עודן עליו אסור לטלטלן כדאיתא בבבלי דף מ"ג ע"א עיי"ש. והא הסל אינו דבר מיוחד להתרנגולים משום שימאסו הסל בגלל אך מכיון דיחדו דכפה הסל לפניהן שיעלו וירדו עליו אסור לטלטלו. אלמא דיחדו אסור אפילו בלא דבר המיוחד ומשני ארבב"ח קומי ר"ז תיפתר במאוס דהסל מאוס וא"כ הוי מיוחד לתרנגולים א"ל והתני ר' הושעיא אפילו בסאה אפילו תרקב אית לך מימר סאה ותרקב מאיסין הן בתמיה וא"כ לא הוי דבר שמיוחד. וא"כ קשיא למ"ד כל המיוחד דווקא. וע"פ דברינו מובן היטב מה דתני ר' הושעיא אפילו סאה אפילו תרקב דלשון אפילו הוא לא מיבעיא סל דמאוס והוי מיוחד אלא אפילו סאה ותרקב דלא הוי דבר מיוחד נמי. ולפ"ז סל פשיטא דהוי דבר מאוס ע"כ פריך לעיל בתחלת סוגיא על המתניתין דמטלטלין נר חדש אבל לא ישן משום מוקצה מחמת מיאוס. מהא דכופין את הסל דהא פשיטא דהוי דבר מאוס דהא עלה תני ר' הושעיא אפילו סאה ותרקב א"כ פשיטא דסל הוי דבר מאוס א"כ יהא אסור משום מוקצה מחמת מיאוס ע"כ משני דמתניתין דידן ר' יהודא היא ופלוגתא הוא בין ר"י ור"מ. ודוק:

תני נר שהוא מונח ע"ג טבלא כו' מה אנן קיימין אין כר"מ כו'. אלא כאן כר"י דר"י אומר נר מאוס טבלא אינה מאוסה. תני אם התנה עליו מותר מה אנן קיימין כו' אלא כן אנן קיימין כר"י דר' יהודא אמר נר מאוס טבלא אינה מאוסה וכתב הק"ע ז"ל דל"ג טבלא אינה מאוסה ולא אבין לאיזה צורך גרסינן כלל. נר מאוס וכי עד השתא לא ידעינן מזה וגם כל פי' הסוגי' אינני מבין לפי פירושם ז"ל ע"כ נראה לפענ"ד ברור כשמש דגי' הרמב"ן ז"ל הוא גירסא אחרת ומוכח מהירושלמי שלפניו שגירסתו היא אמיתית ונשתרבב הא דכאן כר"י דר"י אמר נר מאוס טבלא אינה מאוסה ושייך להא דלעיל קודם דגרסינן תני אם התנה כו'. וה"פ אלא כאן כר"י דר"י אמר נר מאוס טבלא אינה מאוסה ובדבר מאוס לא שייך בסיס לדבר אסור דלא נעשה הטבלא בסיס לדבר מיאוס כדאיתא בגליון הש"ס [ולא גרסינן ב' פעמים אלא פעם אחת וקאי אברייתא דלעיל דגרסינן שם גבי טבלא] ופריך מה חמית מימר כר"י ר"ל דמקשה על הא דקאמר כאן כר"י דמשמע כאן הוא כר"י ל"ל למימר תיבת כאן ומאי ממעט בתיבת כאן ע"ז קאמר דתני בסיפא דברייתא דטבלא נר שהוא מונח אחורי הדלת פותח ונועל ובלבד שלא יתכוון לא לכבות רב ושמואל פתרין לה בשוכח ר"ל דהתם בסיפא לא מצינן לאוקמיה כר"י משום דס"ל דדבר שאין מתכוין אסור ומאי מהני בשאינו מתכוין לכבות כדאיתא בבבלי בדף ק"כ ע"ב ע"כ מוקי רב ושמואל בשוכח משא"כ ברישא דמיירי בנר שכבה מוקי כר"י וע"ז קאמר כאן כר"י ר"ל אבל בסיפא לא מצי לאוקמי כר"י ולאחר שמסיים זאת הסוגיא

גרסינן תני אם התנה עליו מותר כגי' הרמב"ן ז"ל וז"ל גרסינן התם תני אם התנה עליו מותר מה אנן קיימין אם כר"מ אפילו התנה עליו אסור אין כר"ש אפי' לא התנה עליו מותר אלא כר"י. נר מאוס הוא הוי מאן דתני אם התנה עליו מותר ר"ש הוא דתני אבל כוס וקערה ועששיות אע"פ שכבו אסור ליגע בהן ר"ט בשם ר"ח אפילו ר"ש דו אמר תמן מותר מודה הוא הכא שהן אסור כו' ופירש הרמב"ן ז"ל שהם הוקשו שם בירושלמי על ברייתא זו דתני בנר דשבת אם התנה עליו מותר מני אי ר"מ אין תנאי מועיל בו. לפי שהם סבורין שם בירושלמי לר"מ דכל המיוחד לאיסור אסור. ואי לר"י כ"ש שאין אדם יכול להתנות על דבר המאוס שלא יהיה מאוסו מקצהו ובסוף העמידוהו כר"ש בכוס וקערה ועששיות. דמודי בהו ר"ש דאסורי ואם התנה עליהן מותר וה"ה בנר של מתכת לר"י ולר"מ דמהני בהו תנאי דומיא דסוכה עכ"ל ז"ל פי' דלשיטת הש"ס דילן. טעמא דר"מ משום דכיון דאתקצאי כו' ולא משום כל המיוחד כו' ובמוקצה מהני תנאי עי' ברשב"א ז"ל במס' שבת דף מ"ה שמביא הגי' דהרמב"ן ז"ל ופירושו ז"ל כמו שהעתקתי ודבר ברור כשמש שכן היתה גרסתו ז"ל וכן מוכח דנשתרבב בדפוס מהא דאלא כר"י. נר מאוס ונשתרבב התיבות הקודמים ומסיק טבלא אינה מאוסה ונעתק ענין הראשון בתוך ענין השני ומצוי שירבוב כזה וז"ב שגי' אמיתית היא כהרמב"ן ז"ל וגיר' עולה יפה בע"ה. ודו"ק:

פרק ד

הלכה א

לפי שהדברים הללו רותחין ומרתיחין והוא נוטלן והם תשים לתוך ידו פי' נצטנן קצת. ומחזירן והן מוסיפין רתיחה לפיכך אסרו לטמן בהם. פי' לא כדאמרינן בש"ס דילן שמא יטמין ברמץ ואתא לחתוי בגחלים כשלא בישל כ"צ ואפילו כשבישל כ"צ נמי גזרינן משום לא בישל כ"צ כדפי' רש"י ז"ל דף ל"ד עיי"ש. ז"א הטעם לשיטת הירושלמי אלא שיטת הירושלמי הוא ע"פ גי' הרב אלפס ז"ל דגרס שמא ירתיח גבי בדבר המוסיף הבל מבעו"י ופי' הר"נ ז"ל והרמב"ן ז"ל במלחמות דגזרינן שמא יצטרך לגלות הקדירה משום שתתחיל להרתיח ויהיה מוכרח לגלות הקדירה שמניח מרתיחה ואח"כ יחזור ויטמין בהם והוי כטומן לכתחלה בשבת ומביאין ראי' מהירושלמי הזה ועפ"ז יתבאר הירושלמי לפי שהדברים הללו רותחין ומרתיחין והוא נוטלן פי' והדברים הללו והן תשים לתוך ידו ר"ל תשיש כח פי' דכשמכניסן לתוך ידו נעשו רפוים כלו' שנתקלקל מקום מושב שלהן שהיה מתחלה כמו כירה ותנור וכשנוטלן המה רפוים ותשים בתוך היד וכשמחזיר

אותם אח"כ הוי כהטמנה חדשה והוא כר"א ב"ע דס"ל לקמן גבי דבר שאינו מוסיף הבל דאם נוטל הקדירה ונתקלקל מקום מושב הקדירה ונראה התבן אסור להחזיר מפני שהוא כהטמנה חדשה כדפי' הרמב"ם ז"ל בפי' המשניות וז"ל הרמב"ם ז"ל התם כי נהרס המקום ונתרפה התבן אסור לו להושיב הקדירה לאותו התבן שמקומו נפסד ורפה כו' ונמצא כמו שטומן בשבת עכ"ל ז"ל והטמנה חדשה אסור בשבת אף בדבר שאינו מוסיף הבל כדמוכח ממתניתין ספק חשיכה הא אם חשיכה אסור להטמין וזהו מקור הדין שאין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה הוא מזה מתני' כדפי' רש"י ז"ל דף ל"ד עיי"ש וע"כ ס"ל לרבנן דתמן אם היתה יורה ולא קופה מותר אף להחזיר משום דלא הוי כהטמנה רק בקופה עי' בהרא"ש ז"ל פ' ב"ט ובק"נ ז"ל שם ס"ק ה' כיון דתחילת נתינת הקדירה שם לא היתה לשם הטמנה ומה שמכסין עתה באפר צונן חזרה מקרי ולא תחלת הטמנה משא"כ קופה תחלת הטמנה הוא עכ"ל ז"ל וה"נ כיון דהיורה לא הוי לשם הטמנה אפילו נתקלקלו הדברים הללו ויצטרך לתקן ע"י מושב הקדירה לא הוי אלא חזרה ולא כתחלת הטמנה כיון דתחלת נתינת הקדירה בתוכו לא הי' לשם הטמנה וזהו הפי' בהסוגי' דחיישינן שמא יהיו רפוים בתוך ידו. וכלשון הרמב"ם ז"ל בפי' המשניות הנ"ל דנהרס המקום ונתרפה התבן אסור להחזיר דהוי כמו שמטמין בשבת מחדש ע"כ קאמר הכא שמא ירתיח ויטלן והם תשים כלומר נרפים בתוך ידו ומחזירן והוי מוסיף הבל בשבת והוי טומן בשבת והן מוסיפין רתיחה בשבת וע"כ מסיק כר"א ב"ע וע"פ שיטת הרמב"ם ז"ל דטעמא דר"א ב"ע הוא משום דהחזרה הוי כמו מטמין בתחלה בשבת ולא כשיטת רש"י ותוס' ז"ל דטעמי' דאיסור דחזרה הוא משום טלטול הגיזין. ז"א אלא משום איסור הטמנה בשבת אף בדבר שאינו מוסיף הבל עי' בב"י ז"ל סי' רנ"ט וע"כ קאמר וכר"א ב"ע דס"ל דחיישינן שמא כשיחזור הקדירה והוא כטומן לכתחלה ולא משום איסור טלטול הגיזה ז"א אלא כרבנן דתמן דאינון אמרין אם היתה יורה ולא קופה מותר כיון דלא מחזי כטומן וע"כ האיסור דחזרה הוא משום דהוי כטומן מחדש כיון דנתרפה מקום מישבו וכ"ת דהאיך תימר דהטעם דר"א ב"ע הוא משום הטמנה הא הוא מיירי בדבר שאינו מוסיף הבל ומ"ל דאין טומנין בדבר שאין מוסיף הבל משחשיכה ז"א דטומן בשבת אסור אף בדבר שאינו מוסיף הבל כדתנינן תמן ספק חשיכה כו' הא אם חשיכה אסור לטלטלו וזהו מקור הדין דאין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה [דבלא משנה הזאת לא מצינו דין זה בשום משנה ועי' ברב אלפס ז"ל פ' ב"מ דכתב מפורש דמקור הדין הוא ממתניתין דדווקא ספק חשיכה הא אם חשיכה לא וכן מדויק טומנין בפירות ובכנפי יונה דווקא מבעו"י הא משחשיכה לא. וממתניתין דלא

כסוהו מבעו"י אין ראי' דלמא כיסוי שאני משא"כ הטמנה דכיסוי והטמנה ב' ענינים הן עי' בר"נ ז"ל ואילולי זאת המשנה לא מוכח ממתניתין דראב"ע ורבנן דהטעם הוא משום דאין טומנין בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה דע"כ איסור חזרה הוא משום טילטול הגיזה אבל כיון דשמעינן ממתניתין דספק חשיכה דאסור לטמון אף בדבר שאינו מוסיף הבל משחשיכה. ע"כ שמעינן טעמא דאיסור חזרה גבי פלוגתא דראב"ע ורבנן הוא משום איסור הטמנה] ואין להקשות א"כ לראב"ע ורבנן והא אסור להטמין מבעו"י אפילו בדבר שאינו מוסיף הבל שמא יחזור משחשיכה ז"א דדווקא גבי דבר המוסיף הבל חיישינן שיהא מוכרח ליטול הדברים הרותחין לתוך ידו כדי שיהא נח מרתיחתו אבל בדבר שאינו מוסיף הבל לא חיישינן ולענין ליטול הקדירה מתוך הקופה ס"ל לראב"ע דתיקון ליה רבנן שלא יטול אלא יטה קופה על צדה ורבנן לא חיישי על קילקול הגומא אף דס"ל לרבנן דאם נתקלקלה הגומא דאסור להחזיר מ"מ ס"ל דנוטל לכתחלה דלא חיישי על קילקול הגומא אבל הכא שיטול הדברים הרותחין מעל הקדירה פשיטא שתתקלקל בתוך ידו ע"כ בזה כו"ע מודים והא דקאמר וכראב"ע משום דשמעינן ליה דקאמר הכא דבנתקלקל מקום מושבו ורפה התבן הוי כטומן מחדש בחזרה לאחר הקילקול הגומא ע"כ קאמר דבזה כו"ע ס"ל כראב"ע דהתם גבי קופה מטה על צדה באם היה ברור שתתקלקל הגומא פשיטא דאף רבנן היו מודו לראב"ע אלא משום דלא הוי אלא חשש שמא תתקלקל הגומא לא חיישי רבנן לזה ותדע דהכי הוא דאל"כ למה קאמרינן בחוששין שמא נתקלקלה הגומא קמיפלגי דמר סבר חוששין ומר סבר אין חוששין לימא בחוששין שמא יחזור קמיפלגי דמר סבר חוששין ומ"ס אין חוששין אלא ע"כ דלכו"ע חיששין שמא יחזור ואך דקמיפלגי בחוששין דשמא יתקלקל הגומא [עי' דף נ' ע"ב] עי' ברב אלפס ז"ל דגריס בחוששין שמא תתקלקל הגומא קמיפלגי ועי' בחידושי הרשב"א ז"ל אבל בשיטול דברים הללו הרותחין לכו"ע חיישינן שמא יחזור. ועולה הסוגיא בביאור נכון לשיטת הרמב"ם ז"ל ומתורץ בזה קושית הר"נ ז"ל בס"פ ב"מ דפריך על דעת הרמב"ם ז"ל וגי' הר"א ז"ל דמ"ט אסור בחזרה גבי דברים שמוסיפין הבל דהוי כמטמין לכתחלה ובדברים שאין מוסיפין הבל מותר להחזיר עכ"ל ז"ל ועיי"ש דמחלק בין דבר המוסיף הבל לדבר שאינו מוסיף לענין חזרה עיי"ש דבריו ז"ל אינה אלא לשיטת רש"י ז"ל אבל לשיטת הרמב"ם ז"ל בנתקלקלה הגומא אף בדבר שאינו מוסיף הבל אסור ג"כ החזרה משום מטמין לכתחלה והכא נמי חיישינן שתשים לתוך ידו דנתרפה מקום מושבו כנ"ל ובזה הוי איסור חזרה משום דהוי כמטמין לכתחלה בכל מקום. ודו"ק:

תמן אמרין מפני ביטול בהמ"ד כיון שמוסיף הבל יחוש שמא ירתיח קדירתו ולא יכול לישב בבהמ"ד אמר ר' בא מפני חשד דחיישינן שלא נעשה כ"צ מבעו"י מה נפיק מן ביניהן לטמן שלג וצונן ע"ד דר' בא מותר ע"ד דרבנן דתמן אסור סי' דע"ד דרבנן דתמן מפני ביטול בהמ"ד אף שלג וצונן להטמין מפני החמה שלא ימס מן החמה אסור להטמין בדבר המוסיף הבל שיתירא שלא ימס מן ההבל. וע"ד דר' בא מותר. ופי' המפרשים ז"ל דמפרשין דטעמא דמפני ביטול בהמ"ד הוא על הטמנה משחשיכה בדבר שאינו מוסיף הבל לא הבנתי לפי זה מאי דמסיק לטמון שלג וצונן ע"ד דר' בא מותר וע"ד דרבנן דתמן אסור. קשה לי למה אסור הא משנה מפורשת היא בס"פ ממלא אדם את הקיתון ונותן תחת הכר או תחת הכסת ועיי' בבבלי דף נ"א בסוגיא שם דבדבר שאין דרכו להטמין בחמין לכו"ע מותר להטמין בצונן. א"כ א"ת מפני ביטול בהמ"ד א"כ חמין וצונן חדא מילתא הוא ואין נפ"מ ביניהן א"כ היכי משכח"ל היתר דהטמנת צונין כלל בדבר שאין דרכו להטמין בחמין וכן לשיטת הירושלמי דמחלקין בין לשעה בין לשהות קשה ג"כ מאי נפ"מ בין חמין לצינן על כן נראה לפענ"ד כמו שפירשנו דביטל בהמ"ד הוא על דבר המוסיף הבל. מבעו"י שיחוס שלא ימס מן ההבל ויבטל מבהמ"ד לילך לביתו ליטלו משם. ועיי' בחידושי הרשב"א ז"ל דף נ"א שכתב בשם הרמב"ן ז"ל דלהטמין את הצונן בדבר שמוסיף הבל מבעוד יום אסור וכל ההיתר דלטמון את הצונן במשנתינו הוא רק בדבר שאינו מוסיף הבל ודו"ק:

הלכה ב

ר' ירמי' בשם רב פורשין מחצלת ע"ג שייפות של לבנים בשבת עד סוף הסוגיא עד כאן מלמעלן כאן מלמטן הסוגיא הזו חמורה ולא הבנתי פי' המפרשים ז"ל בכאן מלמעלן כאן מלמטן. ולפענ"ד דה"פ דהנה נראה מתחלה מאי שייכות הסוגיא הזאת לכאן ולפי הנראה מקומה הוא בפ' כירה לבתר מתניתין אין נותנין כלי תחת הנר לקבל בו את השמן וכן איתא בבבלי האי סוגיא שם. וכן בירושלמי איתא האי סוגיא כצורתה במס' ביצה בפ' משילין לבתר מתניתין נותנין כלי תחת הדלף דהוא שייך שפיר להאי סוגיא כדאיתא בבבלי שבת דף מ"ג ע"א ובביצה דף ל"ו עיי"ש אבל למתניתין הזה לכאורה אין שייכות הסוגיא הזאת ע"כ נראה לפענ"ד דההיא ברייתא דר' הושעיא נחיל של דבורים פורסין סדין עלי' בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים. הוא ענין אחר מהאי ברייתא המובא בבבלי הנ"ל פורסין מחצלת ע"ג כורת דבורים בשבת דמחצלת וסדין הוא ענין אחר וכורת ונחיל ב' ענינים הן כדאיתא במשנה דמס' ב"ב דף פ' ע"א הלוקח פירות כורת נוטל ג' נחילין פי' הרשב"ם ז"ל דאימהות שבכורת מילידין ולדות ובתחלת

ימות הקיץ יוצא מן הכורת נחיל של דבורים וולדות שילדו האמהות ויושבין על ענף האילן עכ"ל ז"ל וזהו הנקרא נחיל של דבורים כשיושבין בין ענפי אילן וכן בכל דוכתי' בש"ס מצינן נחיל של דבורים דמיירי דאינן בכורת אלא על ענפי אילן במס' ב"ק דף פ"א לקוץ סוכו של חבירו להציל נחילו. וע"כ מחצלת ע"ג כורת אינו לסדין על נחיל של דבורים והנה אם יפרוש סדין על הנחיל של דבורים דיושבים בין ענפי האילנות כשיכסה אותן בין ענפים והי' סדין המכסה תחת ענפים ויהיה על הסדין מחופה ענפי אילן. וא"כ לכאורה אסור ליתן את הסדין בין הענפים דמבטל כלי מהיכנו דהא הענפים מוקצה הם דאין משתמשין במחובר אכן ז"א דדמי למשנתינו כיצד הוא עושה ונוטל את הכיסוי והן נופלת אע"ג דעל הכיסוי מונח גיזי צמר שאין מטלטלין מ"מ מותר ליטול את הכיסוי כדפי' רש"י ז"ל דהכיסוי אינו נעשה בסיס לדבר האסור דאינו עשוי אלא לכסות את הכלי. וכן מתניתין דר"פ משילין מכסין פירות בכלים מפני הדלף ובסיפא גרסינן נותנין כלי תחת הדלף בשבת. ומקשינן בשבת דף מ"ג ע"א על ר"י דס"ל דאסור לבטל כלי מהיכנו. מסיפא דמתניתין נותנין כלי תחת הדלף בשבת ולא קפריך מרישא דמתניתין מכסין את הפירות בכלים מפני הדלף והא מבטל כלי מהיכנו עי' בהרא"ש ז"ל דיש מפרשין דמיירי רישא דמתניתן ג"כ בשבת הוא משום דכיון דהוא מכסה לכסות את הכלים ע"כ לא איכפית לן על הדלף שיורד עלי' כמו במתניתן דידן דנוטל את הכיסוי וכו' דדבר הנעשה לכיסוי אין נעשה בסיס לדבר האסור שעליו. ועי"ז יתפרש הסוגיא דר"י בשם רב פורסין מחצלת ע"ג שייפות של לבנים בשבת דס"ל דכלי נוטל מדבר שאינו ניטל בשבת ור"ש בר"י ס"ל דאין כלי נוטל לדבר שאינו ניטל. ושמואל ס"ל דכלי ניטל לדבר שאינו ניטל כרב. ותני ר"ה נחיל של דבורים פורסין כו' וע"ז שאל הש"ס מה כרב כשמואל אם לא שמעינן מברייתא דר"ה אלא לדינא כרב כשמואל או דין אחר ומסיק דזה אינו דינא דרב ושמואל כאן מלמעלה כאן מלמטה פי' דדינא דרב ושמואל הוא כשנותן למעלה ודינא דר"ה הוא מלמטה דהא הסדין בין הענפים והענפים עלי' ומ"מ מותר כיון דהוא בתורת כיסוי וכלי ניטל לדבר שאינו ניטל וע"כ מותר לכסות הסדין על הנחיל וכיון דהוא כיסוי על הדבורים אע"ג דהענפים שוכבים על הסדין הוי כמו דינא דמתניתין דידן דהכיסוי על הקדירה והגיזין על הכיסוי נוטל את הכיסוי והן נופלת ולא הוי הכיסוי בסיס להן אע"ג דהוא למטה מהן. וכל הדברים כשהן למטה נעשו בסיס לדברים שלמעלן מלבד כיסוי אע"ג דהוא למטה אין נעשה בסיס למה שלמעלן ממנו ולא דקמ"ל דינא דרב ושמואל מענין כלי ניטל לדבר שאינו ניטל. ז"א אלא לענין מבטל כלי מהיכנו מיירי ומיירי למטן וקמ"ל דבכיסוי לא שייך זאת. וע"כ שייך שפיר הך סוגיא למתניתן דידן

ר"ב בשם ר"י ב"ח אפי' סיטות פי' בגליון דהוא כרכי דזיזי פי' כיסוי הספינה ושייך הכא לדיני דהכיסוי. ודו"ק:

פרק ה

הלכה ד

א"ר אידי דחוטרי' אשתו היתה פי' ר' אידי דחוטרי' הוא שם אמורא כדאיתא בירושלמי פ"ג במס' שבועות ה"ב ובמס' שקלים פ"ב ה"ה וה"ק ר' אידי דחוטרי' שהיתה של אשתו:

פרק ו

הלכה ה

חנן בר אמי קומי רבנן יהודא בר מנשה בר ירמי' ובלבד שלא תצא לא ילדה בשל זקינה כו' והא תנינן הבנות יוצאין בחיטין ר' בא בשם רב יהודא אפילו כרוך על צוארה פי' אע"פ שאין דומין לשערה והו"ל כילדה בשל זקינה כו' ופריך תמן שאינה יכולה להביא חוט שדומה לשערה היא יוצאת בהם הכא בלבד שלא תצא ילדה בשל זקינה פי' משום דמגנייא בהם ואתא לשלפויי. כן גי' הרמב"ם ז"ל ופירושו:

הלכה ח

שמואל אמר יוצאין בו משום סנדל. ונכנסין בו לעזרה ר' ינאי מקשה. יוצאין משום סנדל הוי סנדל ונכנסין בן לעזרה ואינו סנדל דסבירא ליה דתלי זה בזה אמר ר"ב דלא תלי זב"ז והראיה ממשנתינו סמיכות שלו יוצאין בהם בשבת ונכנסין בהם לעזרה אלמא דלא תני זב"ז. ואמר ר' מנא דגם מסיפא דמתניתין מוכח דלא קשה על שמואל דבאמת לא תלי זב"ז. דהא תנינן בסיפא. כסא סמיכות שלו. אין יוצאין בהם בשבת ואין נכנסין בהם לעזרה הרי מוכח מסיפא גם כן דלא תלי זב"ז ולא קשה על שמואל. ודוק:

פרק ז

הלכה א

הא ר"א אמר כל כו' הא אינו יודע כל עיקר פטור פי' אפילו מחטאת אחת מן מה דרב תני מתניתין ופתר לה איזהו שאינו יודע עיקר שבת קטן שנשבה כו' הדא אמרה הוא הדא הוא הדא פי' דבש"ס דילן מוקמי רב ושמואל. בתינוק שנשבה ואילו בירושלמי נקטינן. קטן שנשבה משום דתינוק וקטן ב' ענינים הן דקטן יש לו ג' מדרגות בכמה דוכתי' עי' ירושלמי פ' חלון. ותינוק נקרא כשלא הגיע עדיין למדרגת קטן והוא עדיין

יונק ובשביל זה נקרא תינוק על שם שמיניק וכדאמרינן בעלמא תינוק יונק משדי אמו ולא גרסינן בעלמא קטן יונק משדי אמו והפרש גדול בין תינוק לקטן דתינוק שנשבה לא היתה ידועה מעולם ואילו קטן שנשבה הוי הכיר ולבסוף כו' ושלש מדריגות בדבר תינוק שנשבה נקרא אינו יודע כל עיקר מעולם וקטן שנשבה הוי הכיר ולבסוף כו' וגדול שנשבה נקרא היודע עיקר שבת אך אינו יודע שהיום שבת. וכדאיתא בסוף הסוגיא גדול שנשבה מונה ששה ימים ומשמר אחד. אלמא דיודע עיקר שבת אך אינו יודע אם שבת היום. ועפ"ז יתבאר הסוגיא יפה הכא ולקמן בסוף הסוגיא דר"א תני מתניתן ופתרי לה איזהו שאינו יודע עיקר שבת קטן שנשבה וקטן שנשבה הרי בכלל כמתניתן כל וכו' ומפרש למה מתניתן כל וכו' לאינו יודע שהוא קטן אלמא דס"ל דאינו יודע הוי כמו קטן ואינו הפרש בין ההיא דתני רבי כל שאינו יודע למתניתן דתנינן כל וכו' דהא פתר למתניתין כל כו' ג"כ לאינו יודע והוא קטן אלמא דשאינו יודע דהוא קטן כמתניתן כל כו' ואין חילוק כלל. הא אר"י. כל שאינו יודע. הא אינו יודע וכו' חייב פי' דכיון דהיה לו פ"א ידיעה ואף שאח"כ לא ידע כל עיקר חייב על כל או"א מן מה דמר ר"ש ר"א בשם ר"י בר"י כל הדא הילכתא כר"א ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת הדא אמרה הוא הדא הוא הדא פי' דמוקי מתניתין דידן כר"א בכריתות דף ט"ז אבל לר"ע אינו חייב אלא אחת ור"א יליף מנדה ולא מאחת מהנה דנפ"מ בין אם ילפינן מאחת מהנה. בין אם ילפינן מנדה. דמאחת מהנה כיון דקראי סתרי אהדדי פעמים אחת שהיא הנה פעמים הנה שהיא אחת. ע"כ דלקולא ולחומרא לחומרא גמרינן וע"כ תנינן דהנה שהיא אחת על מדריגה היותר קטנה בשאינו יודע כל עיקר אבל אינו יודע כו' חייב על כאו"א. אבל כשילפינן מנדה ע"כ בשאינו יודע ל"ה נדה כל עיקר אינו חייב גם בנדה אלא אחת. אפילו אם היתה לו ידיעה מתחלה וכיון דמתניתין אתיא כר"א ע"כ הוא הדא הוא הדא. ופטור אפילו במדריגה הבינונית אלא בגדול שנשבה דהיא מדריגה היותר גדולה דיודע גם עכשיו עיקר שבת אלא אינו יודע אם שבת היום אז חייב על כל שבת ושבת ומזה יתבאר לנו סוף הסוגיא דבעי שם אם ר' אלעזר סבירא ליה האי אחת מהנה. ומביא ראיה דלא סבירא ליה. מדתנינן דר"א אינו מחייב על כל שבת אלא דווקא בגדול שנשבה. ואי דיליף מאחת מהנה אפילו קטן שנשבה צריך להיות חייב. לאוקמי הנה שהיא אחת על המדריגה שהיא יותר קטנה באינו יודע כל עיקר משום דלחומרא ילפינן ועי' בזה ותמצא טעם:

הכין תנינן אמר ר"ע שאלתי את ר"א העושה מלאכות הרבה כו' עד הוף הסוגיא סוגיא הזאת חמורה מאד ונלפענ"ד לפרשה בע"ה ולפי הגירסא כמ"ש ממש. דהנה המפרשים

ז"ל פירשו הסוגיא לפי סוגית הבבלי. ולפי ענד"נ ששיטה אחרת היא בירושלמי דאילו לבבלי במס' כריתות דף ט"ז גרסי' שם למ"ד דבז"ש ושג"מ הוא דכגופין מחולקין הן כדאיתא התם. ואילו בירושלמי למ"ד דמוקי בז"ש ושג"מ הוא בפשיטות דמיבעיא ליה אם חייב על כל אחת ואחת או לא ול"ל דמיבעיא ליה אם ולדי מלאכות כמלאכות דמיין ז"א דכיון דמיבעיא לי' אם חייב על האבות על כאו"א או אחת על כולן ומכיון די"ל דעל האבות אינו חייב רק אחת על כולן פשיטא דעל תולדת אחת על כולן אלא עיקר שאלו על האבות לבד והוי מעין מלאכה אחת אינו פירושא דרישא וכאשר יתבאר בדברינו לקמן בע"ה:

ועפ"ז יתבאר הסוגיא הזאת בע"ה ר"ז בשם ר"ח ר"א בשם רשב"ל תריהון אמרין. בז"ש ושג"מ שאלו כלומר אם חייב על כל מלאכה ומלאכה ועיקר הדין של ז"ש ושג"מ שאלו ר"ב בשם ר"ח אמר בשג"ש וז"מ שאלו. כלומר אם חייב על כל שבת ושבת. נמצא דלמ"ד בז"ש ושג"מ שאלו העיקר שאלה הוא על המלאכות ולמ"ד בשג"ש וז"מ. עיקר שאלה הוא על השבתות. וע"כ פריך למ"ד בז"ש ושג"מ דהחייב הוא על המלאכות בדא תנינן על מלאכות הרבה לא על השבתות הוא מתחייב בתמי' דהא קתני שבתות הרבה במתניתין וע"כ דחייב על השבתות ולדידך דמוקי בז"ש ושג"מ אבל בשג"ש וז"מ פשיטא לך דפטור על השבתות [כמו דמסיק בתר הכי] ולא על השבתות הוא מתחייב. דהא תנינן במתניתין שבתות הרבה משמע דחיובא הוא על שבתות. וכן פריך למ"ד דבשג"ש וז"מ שאלו פריך ג"כ ולא על המלאכות הוא מתחייב דהא תנינן במתניתין מלאכות הרבה וע"כ דשאלו אם יש חיוב על המלאכות ואילו לדידך בז"ש ושג"מ פשיטא לך דחייב. ולא שאל ע"ז [כדמסיק בתר הכי] וא"כ למה תנן מלאכות וע"כ דחיובא הוא על המלאכות ונשאר בקושיא [ולבתר הכי מתרץ הקושיא למ"ד בשג"ש וז"מ] והשתא מיבעיא לן למ"ד בז"ש ושג"מ אם הודה לו או לא. ומסיק מן מה דמר ר"ש בשם ר"א בשם ריב"ח כל הדא הלכתא כר"א ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת. ומתניתין דידן כר"א אתיא אבל לר"ע אינו חייב אלא אחת בז"ש ושג"מ ע"כ דלא הודה לו [ומוכח מדריב"ח כדברינו דלמ"ד בז"ש ושג"מ שאלו האי סיפא דמעין מלאכה אחת לא מיירי אם תולדות כעיקר או לא דאל"כ אלא דמיבעיא אם חייב על כל חולדה ותולדה אם התולדות כעיקר דמי א"כ היכי מיתוקמא מתניתין דידן כק"א דהא תנינן בסיפא העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת אינו חייב אלא אחד. והא ר"א ס"ל דחייב על כאו"א כמו דמותיב לר"ע והכי פריך מפורש בבבלי דמתניתין דלא כר"א מה"ט. אלא ע"כ דשיטת הירושלמי למ"ד בז"ש ושג"מ שאלו דלכו"ע אינו חייב על התולדות כעיקר והא דקתני העושה כו' מעין מלאכה אחת הוא

כמבואר בהסוגיא בסמוך משא"כ למ"ד בשג"ש וז"מ לדידיה מעין מלאכה אחת דחייב על התולדות כעיקר כמבואר בסמוך א"כ לדידי' ליכא למופשט מהדא דריב"ח ע"כ שאל למ"ד בשג"ש וז"מ הודו לו או לא הודו לי' ופשיט מהא דת"כ יודע אני כו' וכמבואר בדברינו בסמוך בע"ה ובזה ניחא מה שבבבלי קאמרינן בשג"מ וז"ש פשיטא לו דימים שבנתים הוין ידיעה לחלק וקמיבעיא לי' בז"ש וכו' אם כגופן דמיין או דילמא ז"ש וכו' פשיטא לי' דכגופן דמיין ומיבעיא ליה על שג"ש וכו' והרי דעומדין שניהן על מדרגה אחת ועי' שם בסוגיא דלרבה ור"ח. ואילו בירושלמי פשיטא דלמ"ד בז"ש פשיטא לי' דבשג"ש אפילו ר"א מודי דא"ח א"א. ולמ"ד בשג"ש שאלו פשיטא ליה דבז"ש אפילו ר"ע מודי ומילתא דפשיטא הוא דז"ש יוחר חייב משג"ש וגם כל החומר שבסוגיא יתבאר על נכון בע"ה דר"ז בשם ר"ח ר"א בשם רשב"ל בזדון שבת וכו' ומיבעיא לי' אם חייב על כאו"א [ולא אם כגופן מחולקין כמו בבבלי] וא"כ כל השאלה היא על המלאכות וע"כ פריך הגמרא בדא תנינן מלאכות הרבה ולא על השבתות הוא מתחייב בתמיה דהא קתני שבתות הרבה משמע דחייב על השבתות וכן על ר"ב בשם ר"ח. דשאלו על שג"ש אם ימים שבנתים הוין ידיעה לחלק א"כ כל עיקר' השאלה הוא על השבתות א"כ פריך בדא תנינן שבתות הרבה ולא על המלאכות הוא מתחייב בתמיה דהא קתני במתניתין מלאכות הרבה א"כ השאלה הוא גם על המלאכות כדפריך בבבלי במס' כריתות דף ט"ז ע"א אי שבתות כגופן דמי מיבעיא ליה ניבעיא ליה העושה מלאכה אחת בשבתות הרבה וה"נ פריך דכוותיה למ"ד בז"ש שאלו. א"כ קשה הא משמע ממתניתין דמיבעיא על השבתות ולמ"ד בשג"ש קשה הא משמע במתניתין דמיבעיא על המלאכות ולקמן בסוגיא מתורץ זאת הקושיא אליבא דתרוויי' הא ר"ז בשם ר"ח ר"א בשם רשב"ל בז"ש וכו' ומיבעיא לי' אם חייב על כאו"א. על כל מלאכה ומלאכה הא בשג"ש וז"מ אוף ר"א מודי דא"ח אלא אחת. פי' חטאת אחד בעד כל השבת. ויתיבינה ר"ע לר"א הרי שגב"ש וכו' הרי יש בה תוצאות וכו' ואינו חייב אלא אחת. בשלמא אם ילפינן מאחת מהנה שפיר נחלק בין ז"ש לשג"מ לבין שג"ש וזד"מ אבל אי מק"ו מנדה מ"ש זמ"ז. ונשאר בקושיא וכן פריך למ"ד בשג"ש ומיבעיא ליה אם חייב על כל שבת ושבת משמע דבז"ש פשיטא לר"ע דחייב על כל מלאכה. ויתבינ' ר"א הרי מז"ש וכו' ונשאר בקושיא. ואח"כ התחיל הגמ' הא ר"ב בשם ר"ח בשג"ש וכו' ולא משום שגגת שבת את תופסו היא כמו בבבלי אמר מר ר"ב בשם ר"ח בשג"ש וכו' והיה קשה לן ולא משום שגגת שבת את תופסו וא"כ למה נקט במתניתין מלאכות הרבה כדפריך לעיל בדא תנינן שבתות הרבה ולא על המלאכות מתחייב. ע"ז מתרץ ר"ח בשם ר' בא שתים שאלו [וה"ה דהוי

מצי לתרוצי גם אליבא דר"ז בשם ר"ח אך משום דר' בא גופי' מתרץ לה על פי שיטתו] מזיד בשבת ושגג במלאכות שיהא חייב על כאו"א כלומר דאפילו ר' בא ס"ל נמי דשייך השאלה על אם חייב על כל או"א והגם דר' בא ס"ל דעל מזיד בשבת אף ר"ע מודה דחייב על כל או"א וע"כ ל"ל דמיבעיא ליה שאלה זו אם חייב על כאו"א. מ"מ שייך השאלה אם חייב על כאו"א וכן שוגג בשבת וכו' [נמי מיבעיא אם חייב על כאו"א וקיצור לשון הוא] מהו לעשות את התולדות כעיקר וע"כ שייך שפיר האיבעיא על ז"ש ושג"מ אם חייב על כל מלאכה ומלאכה הגם דבז"ש ושג"מ ר"ע מודי דחייב על כאו"א לשיטת ר' בא מ"מ מיבעיא ליה אם חייב על כל תולדה ותולדה והוי שתי שאלות על ז"ש ושג"מ. ועל שג"ש וז"מ בזה מיבעיא על השבתות ובזה מיבעיא על המלאכות וע"כ שייך למתני במתניתין מלאכות הרבה ושבתות הרבה. ופירושא דהעושה מלאכות הרבה הוא על ז"ש ושג"מ בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת הוא על שג"ש וז"מ. והאי מעין מלאכה אחת דנקט קאי על תרוי' על ז"ש ושג"מ ושג"ש וז"מ וקאי על מלאכות הרבה ועל שבתותי הרבה וכדמסיק א"ר יעקב בר דסיי ותני דבית רבי כן. העושה מלאכות הרבה בשבתות הרבה מעין מלאכה אחת כו' מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת הדא היא מזב"ש ושגב"מ שבתות הרבה מעין מלאכה אחת הדא היא. שגב"ש והזב"מ כלומר דמעין מלאכה אחת קאי אתרווי' בין על העושה מלאכות הרבה דמיירי בז"ש ושג"מ בין על שבתות הרבה דמיירי בשג"ש וז"מ ור"ל דעשה בשבתות הרבה מלאכות שהם אחת נחשבת אך מיבעיא ליה אם ע"י שבתות הוי כגופין מוחלקין או לא. וע"כ אף דס"ל לר' בא דעל עיקר הדין דז"ש ושג"מ לא מיבעיא לי' דאף ר"ע מודי. אבל על מעין מלאכה אחת שפיר מיבעיא לי' אם התולדות כעיקר. זהו מתרץ ר' בא על פי שיטתו להקושיא ולא על המלאכות מתחייב וכמ"כ נמי ממילא מתורץ על ר"ז בשם ר"ח דבז"ש ושג"מ שאלו. ומיבעיא לי' אם חייב על כל אב מלאכה. לא על השבתות היא מתחייב מתורץ נמי דשתים שאלו על ז"ש ושג"מ ועל שג"ש וז"מ אם דפשיטא לי' דבשג"ש אינו חייב אלא חטאת אחת על כל השבת מ"מ מיבעיא לי' על שבתות הרבה אם ימים שבנתים הוין ידיעה לחלק ומוקי נמי דהעושה מלאכות הרבה הוא ז"ש ושג"מ בשבתות הרבה הוא שג"ש וז"מ ומוקי האי מעין מלאכה אחת דקאי רק על שבתות הרבה על שג"ש וז"מ אבל העושה מלאכות הרבה דמיירי בז"ש ושג"מ הוא כפשוטו ולא מעין מלאכה אחת דבעין מלאכה אחת פשיטא לי' דאינו חייב אלא אחת. ואך מיבעיא לי' במלאכה אחת שעשה הרבה פעמים אם חייב על כאו"א ולענין שג"ש וז"מ דאינו חייב אלא אחת על כל השבת כולה מיבעיא לי' לענין שבתות הרבה אם חייב על המלאכה אחת כמה פעמים [וה"ה דהמ"ל

אליבא דר' בא גבי שבתות הרבה מלאכה אחת אלא משום דעל השאלה דעל מלאכות הרבה לעשות תולדות כעיקר שייך לשון מעין מלאכה אחת נקט נמי לשון זה על שבתות הרבה וכייל לשניהן בחד לישנא בב"א אפילו אם אינו חייב על התולדות אלא אחת בשבת אחת אבל מיבעיא ליה האיך הדין בשבתות הרבה אם הוי כגופין מחולקין וה"ה לר"ז בשם ר"ח נמי לא צריך גבי שבתות הרבה מעין מלאכה אחת דהא אפילו במלאכה אחת שייך השאלה אלא ה"פ דעשה מלאכות הרבה שכולן חדא מלאכה ומילתא אגב אורחא קמ"ל דבשבת אחת פשיטא דאינו חייב רק אחת דאין התולדות כעיקר והשתא כל הנפ"מ בין ר"ז בשם ר"ח לר"ב בשם ר"ח הוא בזה. דלר"ב בז"ש ושג"מ פשיטא לר"ע דחייב על כל אב מלאכה ולא מיבעיא לי' בז"ש ושג"מ רק על התולדות כעיקר אבל עיקר דין של ז"ש ושג"מ לא מיבעיא לי' דפשיטי דחייב על כל או"א. ולר"ז בשם ר"ח מיבעיא ליה על עיקר הדין של ז"ש ושג"מ אבל על התולדות כעיקר לא מיבעיא לי' כלל דפשיטא ליה דאין התולדות כעיקר:

ועכשיו דנתברר לנו הסוגיא הזאת בע"ה יתברר גם מה דלעיל בסוגיא הזאת הא ר"ז בשם ר"ח ר"א בשם רשב"ל. בז"ש ושג"מ שאלו הודו לו או לא הודו ליה מן מה דמר ר"ש בשם ר"א בשם ריב"ח כל הדא הילכתא כר"א ברם כרבנן א"ח א"א. הדא אמרה דלא הודו ליה פי' דר"י ב"ח מוקי מתניתין דשבת אליבא דר"א. אבל לר"ע אינו חייב אלא אחת אפי' על ז"ש ושג"מ. והא דאיתא במתניתין דידן דהעושה מלאכות הרבה מעין מלאכה אחת א"ח אלא אחת. ומשום זה מילתא דפשיטא הוא בבבלי במס' כריתות ה"ט דמתניתין לא אתיא כר"א דאילו ר"א ס"ל דחייב על כל או"א דתולדות כעיקר ז"א לריב"ח דס"ל בשיטת ר"ז בשם ר"ח דבזדון שבת ושג"מ שאלו. וכדפרשנו על עיקר הדין. של ז"ש ושג"מ ולא על התולדות אם הם כעיקר אבל תולדות פשיטא לי' ג"כ דאינו כעיקר והאי מעין מלאכה אחת קאי על שבתות הרבה דהוא מיירי בשג"ש וז"מ כנ"ל. וע"כ מוקי מתניתין כר"א ולא כר"ע הדא אמרה ולא הודו ליה. הא ר"ב בשם ר"ח בשג"ש וז"מ שאלו הודו או לא הודו דאוקימתא דידיה הוא דעל עיקר דין של ז"ש ושג"מ לא מיבעיא לי' אלא על תולדות כעיקר וע"כ לא מצי למיפשט מריב"ח דהא ע"כ לא ס"ל כריב"ח דהא ע"כ לא מתוקמא מתניתין כר"א כדאיתא בבבלי כדברינו לעיל וע"כ פשוט מהא דתנינן בת"כ יודע אני שהוא שבת וכו' אם מענין אבות כו' אם מענין מלאכה אחת עשה חייב על כל העלם והעלם. אבל אם היה העלם אחד א"ח אלא אחת הדא אמרה דלא הודו ליה דלר"א הא סבירא ליה דתולדות כעיקר ועל כן לא מודו ליה וסבירא ליה דלית ליה דבפלגא הודו ליה ובפלגא לא הודו וכיון דשמעינן מפורש דלגבי תולדות כעיקר לא הודו

ע"כ בכולהו לא אודו ליה. והסוגיא הזאת נתברר על פי המסקנא כפי דמפרש לפלוגתתן על זה מיבעיא ליה הידו לו או לא וסמך על פירושן דנתפרש פלוגתתן במסקנא לקמן. וכן מצינו בדרך הירושלמי כמה פעמים כן. ודו"ק:

הא רבי זעירא בשם רב חסדא ור' אילא בשם רבי שמעון בן לקיש. בזדון שבת ושגגת מלאכות שאלו ויש אדם מתחייב על הזדון. את נותן שגגת מלאכות וכו' וכו' ולית ליה לרבי אליעזר מאחת לחייב על כל אחת ואחת פי' דלמה יליף מנדה ולא מאחת מהנה ומשני דבאמת לית ליה לרבי אליעזר מאחת. אלא דיליף רק מנדה. דאשכח תני בשם ר"א. גדול שנשבה בין העכו"ם חייב על כל או"א פי' דווקא גדול שנשבה דהוי יודע עיקר שבת אך אינו יודע אם היום הוא שבת או לא כדאיתא בהאי סוגיא מונה ששה ימים ומשמר יום אחד ואם איתא דיליף מאחת מהנה. הו"ל להיות חייב אפילו בקטן שנשבה דהו"ל הכיר ולבסוף כו' ומדאינו מחייב אלא בגדול שנשבה פשיטא דבהכיר ולבסוף כו' אינו חייב על כל או"א דאל"כ נתני הכיר ולבסוף כו' וכ"ש הא כדאיתא בבבלי דף סח ע"ב עיי"ש אלא ע"כ דבהכיר ולבסוף כו' אינו חייב על כל אחת ואחת ע"כ דיליף רק מנדה דאי מאחת הו"ל להיות חייב על כאו"א כמו שכתבנו בר"פ עי' בדברינו בר"פ. ודו"ק:

ר"י בעי קומי ר"ז קצר חצי גרוגרת כו' עד ימי הפסק טהרה כפי' הק"ע ז"ל. ודו"ק:

ר"א בר"ש אמר כך שאלו. בא על נדה אחת חמש בעילות בעלם אחד מהו חייב אחת על כולן או אחת על כל אחת ואחת. א"ל חייב על כל אחת ואחת. ובבבלי במס' כריתות דף י"ז מסקינן שם מק"ו מה שבת שאין בה אזהרה אחת כו' חייב על כאו"א נדה שיש בה שתי אזהרות וכו' אינו דין שיהא חייב עכאו"א. א"ל לא אם אמרת בשבת שיש בה תוצאות הרבה כו' כו' עיי"ש. וה"נ דכותי' ופריך וקשיא אילו קצר וקצר בעלם אחד כלום הוא חייב על כולם אלא אחת כלומר דפשיטא דאינו חייב אלא אחת א"כ קשיא האיך ילפית נדה דאינה אלא אב אחד. משבת שהוא כמה אבות דאילו אב אחד בהעלם אחד גבי שבת נמי אינו חייב אלא אחת. ר"א בשם ר' חנינא כן ר"מ מקשי לא כן אמר ר"ש ר"א בשם ריב"ח כל הדא הילכתא כר"א ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת. כדברינו לעיל דהך מתניתין אתיא כר"א אבל לרבנן פליגי על ההיא מתניתין דלא קאמר דמתניתין ר"א היא סתם די"ל דר"א הוא וס"ל כוותי אלא קאמר בפירוש ברם כרבנן וכו' א"כ רבנן פליגי על ר"א גם גבי שבת וס"ל דאינו חייב אף בשבת אלא אחת א"כ קשה אמאי דקאמר ליה ר"ע לא אם אמרת בשבת שיש בה תוצאות הרבה משמע דגם בשבת מודי לי'. ז"א דהא אף בשבת ס"ל לרבנן דאינו חייב אלא אחת והיינו דמסיק. אף הכא פי' בשבת לא יהא חייב אלא אחת אליבא דרבנן. וא"כ מאי קמהדרי רבנן לר"א לא אם אמרת בשבת שיש

בה תוצאות הרבה מכלל דמודי לי' בשבת ז"א דהא אף בשבת אינו חייב אלא אחת. א"כ קשה על ריב"ח האיך הוא פליג על ר"א בר"ש הא על מתניתין דידן ס"ל לר"א בר"ש דכו"ע מודים בה. ומנ"ל לריב"א דר"א היא ולא כרבנן דהא אם מתניתין ר"א הוא או ד"ה הוא תלי בפלוגתא דרבי ור"א בר"ש והאיך קאמר ריב"ח סתם הדא הילכתא כר"א ברם כרבנן אינו חייב אלא אחת סתמא הא אם הדא הילכתא דידן כר"א או כד"ה היא בפלוגתא דרבי ור"א בר"ש דלרבי הך מתניתא כר"א ולר"א בר"ש ד"ה הוא ודילמא מתניתין אליבא דר"א בר"ש הוא וד"ה היא ועוד האיך עשה ריב"ח פלוגתא בין רבי ור"א בר"ש במתניתין דידן דלרבי היא אליבא דר"א ולר"א בר"ש הוא לד"ה אימא כשם דר"א בר"ש שנה מתני' דידן כד"ה כן רבי נמי שנאה לד"ה דהודו לי'. וכיון שמצינו דאליבא דר"א בר"ש הוא לד"ה ע"כ גם לרבי לד"ה והודו לי' ע"ז אמר אמר ר' יוסי קיימתי' כיי דמר ר' אחא בשם ר"ח לית כן כרבנן פי' לא כמו דגרסינן ברם כרבנן ז"א אלא הכי איתמר כל הדא הילכתא כר"א ותו לא וי"ל דר"א הוא וס"ל לרבנן כוותי' [ועי' ירושלמי יומא פ"ט לית כן כך וזהו ג"כ למימר דלית כן הגירסא כמו שהיה עד הנה וכן הוא כמה פעמים בירושלמי וכן בפ"ק דמס' תרומות ובפ' מי שאחזו גרסינן ג"כ כן את אמר לית כן אוף הכי לית כן וכו' אית כן היא הרכנת כו' עיי"ש דהפי' בפשיטות לית כן דלית הגירסא כן עיי"ש במהרא"פ ז"ל וכן במס' יבמות פ"י ה"ז ובפ"ק דמס' קידושין] אבל לית כאן הסיום ברם כרבנן אינו חייב א"א דאף רבנן מודו לר"א ואך אתא לאשמעינן דמתניתין אתיא כר"א דאילו בבבלי מוקמינן ע"כ להך מתניתין דלא כר"א דקתני העושה כו' מעין מלאכה אחת כו' ולר"א מחייב אתולדה במקום אב וע"כ מתניתין דידן דלא כר"א ע"ז קמ"ל דהדא הילכתא כר"א וכדברינו לעיל דלדידיה לא שאיל ליה עז"ש ושג"מ וכנ"ל ורבותא גדולה קמ"ל דמתניתין כר"א ג"כ אתיא רבנן דקיסרין בשם ר"נ כצ"ל וכ"ג הק"ע ז"ל ופשיט כל הדא הילכתא דר' אלעזר היא וכל דיפוק מינה הלכה פירש כל הילכתא דילפינן מינה כולה כר' אלעזר. דהוא הילכתא דנדה. דמפקינן מינה כולה כר' אלעזר ורבנן דקיסרין אמרין זאת אפילו אליבא דר"א בר"ש. ורבנן דקיסרין לא מסיימו ברם כרבנן. ודו"ק:

הלכה ב

א"ר מנא הבערה שלא לצורך יצאת. השתתוי' לצורך יצאת ללמד על עצמה שאינה מעשה פי' דכיון שאינו מעשה א"כ לא היתה בכלל וע"כ יצאת לצורך עצמה. אתיא כההיא דתני חזקי' וכו' יצאת זביחה ללמד על הכל דכ"ש כעין פנים כדפי' הפ"מ ז"ל. השתחוי' ללמד על עצמה שאינה מעשה. ופריך אי חילוף פי' דאימא לצורך עצמה והשתחוי' ללמד. ומשני דבר שהוא מעשה מלמד. דבר שאינו מעשה אינו מלמד א"ר

ירמי' כן הגי' בסנהדרין הבערה לצורך יצאת ללמד על בתי דינין שלא יהא דנין בשבת כו' אר"ש בר אבדותא מכיון דתימר לצורך יצאת ולא לצורך עצמה יצאת כי אם לצורך ללמד על בתי דינין וא"כ הוי כמי שיצאה שלא לצורך ודבר שיצא שלא לצורך מלמד כדקי"ל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמה יצאת אלא ללמד על הכלל כולו יצאת וה"נ כיון שיצא ללמד הרי יצאת שלא לצורך עצמה אלא ללמד על הכלל כולו. והוי כמו דאמרינן בתחלה הבערה בכלל היתה ויצאת מן הכלל ללמד לאמר מה הבערה מיוחדת מעשה יחידי וחייבין עלי' בפני עצמה אף כל וכן מלמד כמו שאין בתי דינין דנין על הבערה בשבת כן נמי אין דנין בכל המלאכות והרי יצאת הבערה ללמד. ומלמד הכל לחלוק על הכלל ובתי דינין על הכלל כולו. וא"כ דבר שיצאת שלא לצורך עצמה מלמד ולא קשה קושית ר"מ הבערה לצורך יצאת דיצאת ללמד על בתי דינין אדרבה היא הנותנת כיון שיצאת ללמד הרי היא יצאת מן הכלל ללמד הכל לחלוק ועל בתי דינין ולא דמי להשתחוי' דיצאת לצורך עצמה ללמד על עצמה שאינה מעשה ולא היתה בכלל א"כ כיון דלא היתה בכלל הרי היא יצאת לצורך משא"כ בהבערה שיצאת שלא לצורך עצמה אלא ללמד והוי כמי שיצאת שלא לצורך אלא ללמד ומלמדת על הכלל לחלוק ועל בתי דינין:

ב' דברים שיצאו מן הכלל מהו שיחלוקו נשמעינה מן הדא מנין המעלה מבשר החטאת ומבשר אשם ומבשר קדשי הקדשים כו' כי כל שאור וגו' כל שיש ממנו לאישים הרי הוא בבל תקטירו ר"א שאל לר' יוחנן ויצאו שתי הלחם וילמדו על הקדשים לכבש וכו' וכו' אותם מיעוט אלו חייבין עליהן לכבש. ואין שאר כל הקדשים חייבין עליהן לכבש מפני שכתיב אותם הא אינו כתיב אותם מלמדין הדא אמרה ב' דברים שיצאו מן הכלל אינן חולקין פי' דלמה לא שאל לר"א מר"י ויצאו שתי הלחם וילמדו על הכלל לחלוק ג"כ כמו בהבערה דאמרינן דיצאו מן הכלל ללמד על בתי דינין ולחלוק על הכלל כן נמי נימא גבי שתי הלחם דיצאו ללמד על הכלל לענין כבש ולחלוק מה שתי הלחם מעשה יחידי חייבין עלי' בפני עצמה ולמה לא שאל רק על הכבש ולא על לחלוק ע"כ דלחלוק אינן חולקין [ועי' במס' חולין דף ק"ב דמשמע משם דאינו חייב על כל או"א גבי כל שממנו לאישים] וע"ז קאמר ר"ח ברי' דר"ה לחלוק אינן חולקין אבל ללמד מלמדין. ודו"ק:

כלל בהיכרת ופרט בהיכרת אם יצאו ללמד על הכלל לחלוק ג"כ לענין כרת כמו דמחלק גבי לאוין לענין מלקות. מילתי' דר"י אמרה כלל ופרט הוא דמר ר"א בשם ר"י כי כל וכו' אחותו בכלל היתה וכו' לחילוק על הכלל פי' לענין כרת. התיב ר"א והכתיב ערות אחות וגו' א"ל לצורך יצאת וכו' א"ל והכתיב וכו' א"ר יוסי דודתו לצורך יצאת למעט

את אשת אחיו מאמו פי' ממעט מכרת ומפרש ואזיל נאמר כאן דודתו ונאמר להלן וכו' אף דודתו באחות אביו מאביו ואף אשת אחיו שנאמר כאן ר"ל אצל דודתו באשת אחיו מאביו כמו שמבואר בגליון דיליף אשת אחיו מדודתו ודודתו יליף מדודו או בן דודו ע"ז פריך עד כדון כר"ע ר"ל דר"ע ס"ל דיליף למד מן המלמד במס' קידושין בירושלמי בפ"ק ה"ב ובמס' ערלה פ"ה אבל לר' ישמעאל דלא יליף למד מלמד וכיון דדודתו גופי' יליף מדודו דגאולה לפ"ז לא ילפינן אשת אחיו מדודתו וכה"ג איתא בירושלמי כמה פעמים. ומשני דלר' ישמעאל איכא ילפותא אחריתי דתנא דבר"י נאמר כאן כו' והשתא פריך על ר"א דמקשה על ר' יוחנן מכמה פסוקים הא ר"י מקשה לה מנן תיתי לי' וגרסינן הא ר' יוחנן כדאיתא מפורש בסנהדרין וכ"כ הפ"מ ז"ל והפי' הוא דהא דר' יוחנן מקשה לה על ר"א א"כ מנן תיתי לי' לר"א דפרט מחלק כריתות ומשני דמצינו דר"א יליף לה ממקום אחר כדמסיק ר' אבהו ר' אלעזר בשם ר"ה שני לאוין וכרת אחת לאוין חולקין כריתות דמחייב על כל לאו כרת מ"ט על בשר וגו' וכתיב אשר וגו' הרי יש כאן שני לאוין כו' לאוין מחלקין כריתות א"כ שמעינן ליה לר"א דיליף מפורש ממקום אחר. ופריך מה עביד לה ר' יוחנן לפ"ז דלמה באמת צריך למילף מאחותו הא ממקום שיליף ר"א שפיר שמעינן דמחלק כריתות ומשני באנשים הכתוב מדבר ואחותו ללמד על כל הנשים לענין כריתות. ופריך ולית ליה לר"א כן ואמאי מקשה ומשני אית ליה לא תקרבו וכי' ומה עביד לה ר"י וכו' ועוד מן הדא דיש ילפותא ממקום אחר ותיתי לי' לר"א דמקשה על ר"י יש לו ילפותא ממקום אחר כלל בעשה ופרט בל"ת כו' ומ"ט דר"א ושבתה הארץ כלל שדך לא תזרע פרט וכו' הזריעה והזמר בכלל הי' ולמה יצאו להקיש עליהן כו' נמצא דאף החרישה הוא בל"ת דס"ל לר"א דדנין בה לדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל ור"י דפליג דס"ל דלא דנין אותו לדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל כדמפרש וכמו דמסיק שניא היא שכלל בעשה ופרט בל"ת ולא שייך בה הך מידה דדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל וכו' ללמד על הכלל. ואכתי מספקא לן אליבא דר"י אם דנין בזה בכלל בעשה בפרט ופרט בל"ת במדה דכלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט ואין שום חיוב על עבודות הארץ בשביעית זולת זריעה וזמירה או דכמו דבמדה זו דדבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד אין דנין כמו כן כלל ופרט אין בהכלל אלא מה שבפרט ג"כ אין דנין [עי' בהר"ש ז"ל במס' שביעית בפ"ק] ולקמן בעי לה הגמ' אמר ר"א ועשה מלמד על ל"ת לא גרסינן לה במס' כלאים פ"ח עיי"ש ולפי הגי' דלפנינו ע"כ דה"ג יעשה מלמד על ל"ת ול"ת מלמד על עשה ע"ד דר"א ניחא פי' דניחא לן בלא שום ספק דע"כ מותר לחפור בורות שיחין ומערות דהא יצא מן הכלל ללמד דווקא דבר שהוא

מהני עבודת הארץ אבל ע"ד דר"י מיבעיא לן מהו לחפור בורות שיחין ומערות דהא העשה דושבתה הארץ הוא מילתא באנפי נפשי' וכל השבתה בכלל וכשם שאין מלמד לענין איסור. כן נמי לענין היתר או דילמא דאעפ"כ ס"ל לר"י דע"כ כונת הכתוב דושבתה דווקא דבר שהוא מועיל לעבודת הארץ ומה שנדפס ר"י במקים ר"א טעות דמוכח הוא וכן הגי' המהרא"פ ז"ל במס' כלאים פ"ח א"ר בא קרטיגנאה טעמי' דר"י שש שנים תזרע ולא בשביעית וכו' תזמור ולא בשביעית כל ל"ת שהיא בא מכח עשה עשה היא פי' דלפיכך ס"ל דלא כר"א דלא הוי דבר שהיה בכלל כדאמר ר"א הזרע והזמיר בכלל היתה ולמה יצאו ז"א דהזרע והזמיר לא הי' בכלל העשה דושבתה הארץ ז"א אלא דכתובים הם בעשה אחרת קודם שש שנים תזרע וגו' והשתא מיבעיא ועיבר בעשה [ובמס' כלאים בדפוס זיטאמיר ובדפוסין הראשונים נקוד קודם והוא עובר בגמ' להראות דהוא מילתא אחריתי] פי' אליבא דר"י דס"ל דלא הוי דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד על הכלל אם דנין במדה דכלל ופרט דאין בכלל אלא מה שבפרט ועל החרישה אפי' עשה ג"כ ליכא אי דלא דנין ג"כ בכלל ובפרט למימר דאין בכלל אלא מה שבפרט הזרע והזמיר אין הא החרישה וכיוצא בה לא א"כ הוי החרישה בעשה וזריעה וזמירה בל"ת. ע"ז קאמר דר"י אמר עובר בעשה דס"ל דאין דנין אך במדה דכלל ופרט ור' יוסי ס"ל דדנין בכלל ופרט אף דכלל בעשה ופרט בל"ת מ"מ במדה זו דכלל ופרט דנין ואין בכלל אלא מה שבפרט זריעה וזמירה אין הא מידי אחריתי לא וכן הגי' במס' כלאים הנ"ל ר' יוסי אמר אפי' עשה אין בו ולילדא מילה כתוב ושבתה הארץ לענין ל"ת וקאי האי דושבתה רק על הל"ת דזריעה וזמירה ואין בכלל דושבתה כלום אלא מה שבפרט אבל חרישה אינו עובר כלום והשתא מביא ברייתא יכול יהו לוקין על התוספת ר"י פתר מתניתא על חרישה וכדמסיים שם דאין לוקין. ור"א דס"ל דלוקין. פתר לה דקאי על איסור ב' פרקים הראשונים אית תניי תנא שש שנים תזרע וגו' כרמך. ואית תניא תנא שדך לא תזרע וגו' כלומר דחד תנא מצינו דקחשיב לזריעה וזמירה ל"ת ועשה ג"כ וחד תנא לא קחשיב לזריעה וזמירה אלא ל"ת ולא עשה. מאן דקחשיב לזריעה וזמירה עשה הוא כר"י דס"ל ג"כ דהוי זריעה וזמירה בכלל עשה דשש שנים תזרע כדאמר ר' בא קרטיגנאה לטעמא דר"י לעיל אבל מאן דלא קחשיב שש שנים תזרע וגו' הוא כר"א דלדידי' לא נתמעט זריעה וזמירה מן שש שנים וגו' מתניתא פליגא על ר"א השמר בל"ת כו' בגין דכתיב שם תעלה וכו' אין ל"ת מלמד על עשה דאי ל"ת מלמד על עשה בלא"ה ידעינן דעובר בל"ת על העשי' דומיא דעובר בל"ת על החרישה הגם דבל"ת כתיב רק זריעה וזמירה וה"נ

עובר על העשי' בל"ת אע"ג דבל"ת כתיב רק העלאה. ומשני שלא תימר. כמה דתימר גבי שבת חפר וכו' אינו חייב אלא אחת ודכוותי' עשי' והעלאה א"ח אלא אחת:

ר"ח בשם ר' יוחנן. המבשל נבילה ביו"ט. אינו לוקה שהותר מכלל בישול ביו"ט כו' התיב רבב"מ על דר"י מעתה החורש ביו"ט אינו לוקה שהותר מכלל חרישה ביו"ט פי' לצורך כיסוי ר' יוסי בשם ר' אילא לא הותרה חרישה כדרכה עד סוף הסוגיא והסוגיא הזאת חמורה ולפענ"ד נראה הך שמעתתא בדרך ישר עפ"י דעת התוס' ז"ל במס' שבת דף ע"ג ע"ב ד"ה וצריך לעצים וז"ל ז"ל שם. ונראה דאפילו לר' יהודא דמחייב מלאכה שאצל"ג בעינן צריך לעצים דלא מקרי קוצר אלא בענין זה וכו' וכדאמר ר' יוחנן לקמן בפ' חביות אחד כבשים ואחד שלקות שסחטן לגופן מותר למימהון חייב חטאת. ואמאי שרי לגופן הוי כמלאכה שאצל"ג אלא טעמא לפי שאין דרך דישה בכך עכ"ל ז"ל [והש"ק ז"ל מביא התוס' ז"ל הנ"ל ומקשה עליהם ז"ל דדעת התוס' ז"ל דר' יוחנן קאמר אליבא דר' יהודא שמעתתא דידי' וכאן מפורש דלא אמרה רק אליבא דר"ש והניח בצ"ע ולפי דברינו יתורץ בע"ה] ונמצא דדעת התוס' ז"ל דאפילו לרבנן דר"ש נמי מודו בקוצר וא"צ לעצים דאין דרך קצירה בכך וכן בסוחט כבשים אין דרך דישה בכך וא"כ אפילו רבנן מודו וה"נ בשנוטל עפר לכסות אין דרך חרישה בכך ופטור והיינו דקאמר ר' יוסי לא הותרה חרישה כדרכה כלומר דאינו חורש בעצם וגוף החרישה אלא נוטל עפר לכסות ואין זה דרך חרישה ר"ש אמר קומי ר' יוסי ר' אחא בשם ר' אילא דר"ש היא כלומר דלא אתיא אלא כר"ש דס"ל מלאכה שאצל"ג פטור. אבל לרבנן חייב משום חורש קם ר"י עם ר"א כו' נימר כ"ג כיון דר"מ לא ס"ל כר"ש האיך שנה להך מתניתין ואי דר"מ דשנה להך מתניתין ס"ל ג"כ כר"ש נימר ר"מ ור' יוסי ור"ש שלשתן אמרו דבר אחד אלא ע"כ דאפילו לרבנן נמי אתיא. ולא ס"ל לרבנן דחייב מלאכה שאצל"ג אלא כמי גבי כיבוי דנקרא מכבה רק אינו צריך לגופו אבל בקוצר וא"צ לעצים לא נקרא קיצר כשאצל"ג כדאיתא בתוס' ז"ל דלא נקרא קוצר בענין הזה כן ה"נ לא נקרא חורש בענין הזה כמו גבי כבשים דאין דרך דישה בכך כשאצל"ג כן נמי אין דרך חרישה בכך כשאצל"ג. אבל לדידך דס"ל דלרבנן חייב. ודווקא דכר"ש אתיא א"כ קשה נימר כ"ג. אלא מילין דצריכון לרבנן פשיטון לכון פשיטון לרבנן צריכון לכון קצר לצורך עשבים חייב משום קיצר ואינו חייב משום מייפה את הקרקע לא צורכה דלא קצר ליפות את הקרקע מהו שיהא חייב משום קוצר ומשום מייפה את הקרקע וקס"ל לר' יוסי דאזל כשיטת רבנן דר"ש ואעפ"כ קצר לצורך עשבים אינו חייב משום מייפה את הקרקע דהגם דמלאכה שאצל"ג חייב. מ"מ הכא פטור דלא נקרא חרישה בענין זה אבל קצר ליפות את הקרקע מספקא לן אם נקרא קוצר בענין הזה.

וא"כ לדידך דס"ל דמתניתין כר"ש אתיא. אבל לרבנן בחופר לכסות חייב על החרישה ע"כ מה דפשיטא לרבנן דלא נקרא חורש בענין הזה כשמתכוין לעשבים צריכה לכון ומה דצריכה לרבנן אם נקרא קיצר כשקיצר ליפות את הקרקע פשיטא לכון דחייב וקאמר ר' יוסי לר' אחא דלמה ליה לאוקמי' כר"ש הא אפי' לרבנן אתיא דלא הוי חרישה כדרכה כלומר דאין דרך חרישה בכך כמו בקוצר לעשבים דאפי' לרבנן אינו חייב משום חרישה. ולא צריכה לרבנן אלא בקוצר ליפות אם נקרא קוצר אבל בקוצר לעשבים פשיטא דלא נקרא חורש ולדידך ע"כ להיפוך. לחומרא אליבא דרבנן דר"ש. ומילתא דצריכה להן פשיטא לך דחייב ומה דפשיטא להו לפטור צריכה לך אם חייב. וה"ה דהמ"ל דפשיטא לך הכל להיפוך לחומרא וקפליגת על רבנן לגמרי אלא דנקט דבר והפיכו דלשיטתכם הוא היפך מרבנן הללו ומה דצריכא להם פשיטא לכם דחייב. וכן בהיפוך מה דפשיטא להם צריכה לכם ומדחה הגמ' ואפי' תימר דר"ש הוא פי' דאף ה"נ תימר דר"ש הוא ברם כרבנן מ"מ הרי חרש מ"מ הרי קצר פי' דאף ה"נ תימר דמה דפשיטא לרבנן ומה דצריכה להו הוא הכל אליבא דר"ש אבל לרבנן פשיטא דחייב משום קוצר ומשום חרישה ואפי' בקוצר לעשבים חייב משום חורש [ותיבת ואפי' תימר כמו אוף אלו תימר דתיבת אפי' בכ"מ היא מלה מורכבת כמו אף אלו. והוי תיבה אחת אפי' ובירושלמי מצוי כזה דאפי' תימר הוא דאף אלו תימר וכן מפרש הפ"מ ז"ל במס' יבמות פ"ק ה"א עיי"ש גבי ואפי' תימר דעון דעון עיי"ש] ומיבעיא להו לרבנן אליבא דר"ש אם חייב בקוצר ליפות משום קוצר דכל עיקר מלאכה שאצל"ג דפטור הוא משום שאינו צריך לאותו דבר אלא לענין אחר ולא לגוף הדבר כמו בחופר גומא וא"צ אלא לעפרה לעיקר הגומא א"צ אלא לעפרה משא"כ בקוצר ליפות האיך תימר דאין צריך לקצירה הא ע"כ צריך למלאכת הקצירה דכיון דסתם קוצר הוא לקצירה וע"כ אף דמתכוין ליפות את הקרקע מ"מ דומה כמו שצריך לקצירה ג"כ או לא אבל לרבנן פשיטא דמ"מ הרי חרש והרי קצר. אר"מ מיליהון דרבנן מסייעא לר' יוסי דמר ר"ח בשם ר"י דג שסחטו אם לגופו הרי זה פטור כו' וקס"ד דר"מ גם כן דר' יוחנן קאמר אליבא דרבנן [כדאיתא בתוס' ז"ל הנ"ל] משום דאין דרך דישה בכך. ומסעיא לר' יוסי דהוי כמו קצר לצורך עשבים דאינו חייב משום חורש ע"ז מדחה גם כן ואפי' ואף אלו תימר דר' שמעון היא דר' יוסי קאמר אליבא דר' שמעון ברם כרבנן מכל מקום הרי סחט והרי הוציא. אחר כותבי זאת מצאתי בנו"י ז"ל דמפרש גם כן קרוב לדרך הזה ובשמים עדי שכונתי מעצמי הפירוש הזה:

אר"מ יאות א"ר יונה אבא כו' למה הותר מכלל ברירה ביו"ט כו' פי' דלב"ה הותר מכלל ברירה ביו"ט. ע"כ לא מיבעיא לן דבשבת חייב ולא דמיא ליו"ט אבל לב"ש מיבעיא לן

אם דס"ל ג"כ דהותר מכלל ברירה ביו"ט אך דכמה דאפשר לשנוי משנינן ולעולם אוכל מתוך פסולת חשוב ג"כ ברירה או דילמא דלא ס"ל דהותר מכלל ברירה ביו"ט רק דס"ל דאוכל מפסולת לא חשוב ברירה כלל ע"כ מיבעיא לן אם הותר בשבת אוכל מפסולת או לא. ודו"ק:

בירר או כלין מתוך אוכלין חזקי' אמר חייב ר"י אמר פטור מתניתא פליגא על חזקי' בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן פי' דבסיפא דהך מתניתא מסקינן ובלבד שלא יבור את כל אותו המין משמע דמיירי בב' מיני אוכלין דל"ל באוכל מתוך פסולת לא שייך לשון את כל אותו המין אלא הכי הול"ל ובלבד שלא יבור הכל אלא ע"כ דמיירי בב' מיני אוכלים וקתני ומניח על השלחן אלמא דאוכל מתוך אוכל מותר וקשיא לחזקי' ומשני רבב"ח בשם ר"ש בר"י תיפתר שהיה אורחין אוכלין ראשונה ראשונה פי' דאף הניח על השולחן נמי הוא לאכול והא תני ובלבד שלא יבור את כל אותו המין אם עשה כן בשבת חייב פי' דעכשיו לפי אוקימתא דחזקי' ור"י בהאי מתניתא נתפרש הסיפא ובלבד שלא יבור את כל אותו המין אם עשה כן בשבת חייב ונראה לפענ"ד דהוא הברייתא דמובא בבבלי דף ע"ד ע"א ת"ר היה לפניו מיני אוכלים בורר ואוכל בורר ומניח ולא יברר ואם בירר חייב חטאת ובבבלי מפלפל בזה והכא מפרש לא יברור את כל המין ואם בירר חייב חטאת] ע"ד דחזקי' שכן הבורר כדרכו בשבת חייב דהא חזקי' מוקי להמתניתא דהתירא הוא דבורר לאכול ואם בירר כל המין הוי כבורר כדרכו פי' בחיקו ובתמחוי לא לאכול וע"ד דר"י דהיתירא דרישא הוא דבורר אוכל מתוך אוכל לא הוי ברירה אפי' בחיקו ובתמחוי אבל אם בירר כל המין הוי כבורר אוכל מתוך פסולת וזהו הפי' ע"ד דחוקי' שכן בורר כדרכו וע"ד דר"י שכן בורר כדרכו במקום אחר דלחזקי' באוכל מתוך אוכל נמי אסור והיתירא הוא במקום הזה הוא רק משום בורר לאכול אבל בסיפא דלא חשיב כבורר לאכול וחשיב כבורר כדרכו במקום הזה גופי' דנמי אסור כיון דלא חשיב כבורר לאכול ואבל לר"י דהיתירא הוא משום דאוכל מתוך אוכל מותר. וע"כ איסורא דסיפא הוא דחשיב כמו בבורר במקום אחר לא כבורר אוכל מתוך אוכל אלא מתוך פסולת. ופריך ע"ד דחזקי' אפי' עיגולין מן גו עיגולין וכו' אין כיני אפילו בני נש מגו בני נש פי' מאי נפ"מ עיגולין מגו עיגולין מן בני נש מגו בני נש מיי כדון כל עמא מודיי להא דאמר ר"א ר"א הו"ל אורחיי אפיק קומיהן תורמסין וכו' דאתון מיכל קורנסי' בסוף פי' קונרסי' הוא מין התורמס גופי' והוי כמו רמונים מגו רמונים לבנים מתוך שחורים וקונרסי' מן תורמס הוא כמו רמונים מגו רמונים וא"ל שיניחו קונרסי' בסוף וכשיגע קונרסי' לידו יניחנה על הסוף ולברר תחלה התורמס אחר אלמא דבמין אחר מותר לברר

שחורים מתוך לבנים ולבנים מן שחורין. ולא אסור אלא דווקא בב' מינין אבל מין אחד שרי א"נ כיון דלר' אימי מותר אוכל מן הפסולת שלו כ"ש דמותר אוכל מתוך אוכל מין אחד. ודו"ק:

פרק ח

הלכה א

ר"ז שאל לר' יאשיה כמה שיעורן של כוסות א"ל נלמוד סתום מן המפורש דתני ר"ח ד' כוסות שאמרו ישנן רביעית יין. אלמא דשיעורא דכוס הוי רביעית. ובבבלי גמר רבא ממתניתין גופי' דכוס של ברכה רביעית מדקתני סיפא ושאר כל המשקים ברביעית. ודו"ק:

ר' יוסי בר"ב בשם ר' יוחנן דר' יהודא היא דתני מים כדי גמייה כו' יין כדי גמייה ר' יהודא אומר כדי מזיגת הכוס אלמא דמתניתין דידן ר' יהודא היא:

מזוג בכמה פי' דעד כאן לא ידעינן דבעי רביעית אלא גבי יין חי צריך לשיעורא דרובע רביעית כדי שימזגנו לעמוד על רביעית אבל אם הוא כבר מזוג אפשר דסגי בפחות מרביעית כמו בעלמא קודם דזרעינהו ולבתר דזרעינהו וכן בסממנים שרוין עי' דף ע"ט ע"א ותמצא כן נפקא מינה לפי שאין אדם טורח לשרות סממנין לצבוע בהן דוגמא לאורא. וה"נ נפ"מ בין קודם מזיגה לאחר מזיגה דלאחר מזיגה צריך שיעורא ממעוט מקודם מזיגה נשמעיניה מן הדא יין כדי גמייה ר"י אומר כדי מזיגת הכוס הדא אמרה מזוג כדי מזיגת הכוס וכן הגי' במס' שקלים ופי' כיון דתני ת"ק כדי גמייה ע"כ דלא מיירי ביין חי דהא אינו ראוי לגמות יין חי אלא ע"כ מיירי במזוג דראוי לגמייה וקתני סיפא ר' יהודא אומר כדי מזיגת הכוס אלמא דאפילו במזוג צריך נמי רביעית. ודו"ק:

כלום אמרו אלא שישתה לא שישתכר כן גירסת הגר"א ז"ל בשקלים שם. ודו"ק:

ואין לנו כיוצא בו פי' דקס"ד דשאר נבילות אינן מטמאין כלל ומשני דהא דתני ואין לנו כיוצא בו. הוא כשיעור טומאתו דהוא שדמו מטמא כבשרו בכ"ש ותיבת אבל מיותר. וגרסינן שדמו מטמא כבשרו. וכן היא הגי' בשקלים שם. שדמו. ודו"ק:

א"ל רב אבדומא נחותה ויאות ר' יהודא מוריינא דנשיא הוה פי' ויאות אמר ריב"ל עד רביעית טהור יתר מכאן טמא. דע"כ בבית רבי הא ע"כ עד רביעית אבל יתר מכאן טמא. דהא ר' יהודא מוריינא דנשיא הוי. וס"ל דטמא ע"כ כריב"ל דטהרוהו עד רביעית. ודו"ק:

אר"מ למצניעיהון כ"ש פי' דר"מ מפרש האיך הוא אליבא דרבנן משום די"ל דס"ל דשוין הן המצניע והמוציאו. ואתא ר"ש למימר על דרבנן דז"א דזה דווקא במצניע

אבל במוציאו ברביעית ולא פליגי ר"ש ורבנן רק במוציא אבל לא במצניע ע"ז קמ"ל ר"מ דבאמת פלוגתא רחוקה ביניהם ופלוגתתן בין במצניע בין במוציא הוא וה"פ אר"מ למצניעיהון כ"ש פי' דאליבא דרבנן הוא דבמצניע כ"ש ובמוציא נאמרו השיעורין הללו. ותני כן על דר"ש פי' דתני כן על דר"ש פי' לא לדעתיה דר"ש אלא מה דרבנן תני על דר"ש דז"א כמו שאמר ר"ש אלא דלא נאמרו כל השיעורין הללו אלא למוציאיהון הא למצניעיהון כ"ש. ותני כן על דרבנן פי' מה שר"ש תני על דרבנן ז"א דלא נאמרו כל השיעורין הללו אלא למצניעיהון הא למוציאיהון ברביעית אלמא בפירוש ממה דרבנן תני על דר"ש ומה דר"ש תני על דרבנן מוכח דפלוגתתן הוא מן הקצה אל הקצה וכדברי ר"מ דלרבנן למצניעיהון כ"ש. ודו"ק:

הלכה ז

ר' יוחנן אמר מקדשין בו כו' אלא משום שאינו מקבל רביעית ולא מודי רשב"ל בכלי חרש קטן שלם כ"ש שמקדשין בו הוי לית טעמא אלא משום שאין עליו תואר כלי פי' כיון דאינו מחזיק רביעית ואין עליו תואר כלי ע"כ אין מקדשין בו אבל אי הוה רביעית אף שאין עליו תואר כלי א"נ יש עליו תואר כלי כמו כלי חרש קטן כ"ש אף שאין בו רביעית נמי מקדשין בו. וכיון דאירי בדאיכא ב' חסרונות שאין עליו תואר כלי וגם אין בו רביעית א"כ וקשיא על דר' יוחנן לפסול את הגוי' אינו פוסל ולקדש מקדשין בו אלא כר' יוסי דר' יוסי אמר אף כלי חרש כ"ש במס' מקואות פ"ד כדמציין הפ"מ ז"ל אלמא דנקרא כלי כשיש לו קיבול כ"ש ורשב"ל לא ס"ל כר' יוסי ע"כ לא הוי תואר כלי אבל לר' יוחנן הוי כלי בשיש לו קיבול כ"ש וכיון דהוי תואר כלי בקיבול כ"ש על כן לא קשה מגוי' דהתם בעינן רביעית אבל לענין קידוש בכלי לא בעי רביעית כמו דאמר לעיל בכלי חרש קטן שלם כ"ש שמקדשין בו. ופריך כלום אמר ר' יוסי אלא בשלם דילמא בשבור אנן קיימין דבשברי כלי חרש מודי ר' יוסי דאין החטיטה של קיבול כ"ש משוי לי' מנא. ומסיק דאיכא תנא דסבירא ליה כר"י ואיכא תנא דסבירא ליה כרשב"ל. ודו"ק:

פרק ט

הלכה א

מה מקיימין רבנן טעמא דר' עקיבא כו' הגירסא במס' ע"ז באופן אחר עיי"ש:

מתניתין כמ"ד עכו"ם כנדה ומשמשי' כנדה. ותנינן. אבניו עציו ועפריו כו' כנדה פי' והתם הוי משמשין תיפתר שהשתחוה לבית דאמר ר"ז ר"פ בשם רב. השתחוה לבית

אמרו. כן הגי' במס' ע"ז פ"ג [והגי' דהכא והא תנינן ג' בתים הן שייך לקמן כאשר מוכרח מאד בסוף הסוגיא בל"ס]:

ר"ז ר"א בשם ר"י המקדיש את הבית אין מועלין בו. כן הגי' במס' ע"ז הנ"ל אר"ז הוויי בה רבנן פליגי מ"ד אסרו מועלין בו. ומ"ד אין מועלין בו לא אסרו. כן הוא במס' ע"ז. והכא שייך הא דלעיל והא תנינן ג' בתים הן פי' דקשה על ר' יוחנן דלמה לא אסרו הא תנינן ג' בתים הן בית שבנאו לשם עכו"ם אסור [וכמו דמקשה לקמן בסוף סוגיא למ"ד כשמשתחוה לאילן לא אסרו. והא תנינן ג' אשרות הן אילן שנטעו לשם ע"ז. ומשני תיפתר שנשתחוה לזמורה ואח"כ נטעו] וה"נ משני תיפתר שהשתחוה לבית ואח"כ בנאו פי' דנשתחוה בתלוש ואח"כ בנאו התיב ר"ח קומי ר' יוסי מתניתא פליגא על רב השוקת כו' וההין בית לאו כמו שחיברו ואח"כ חקקו כצ"ל [ומוכרח כן בל"ס] כו' סיתותן של אבנים היא גמר מלאכתן וא"כ הוי חקיקה קודם החיבור. ולית הדא פליגי על ר' יוחנן בניחותא וכן מצוי כמה פעמים לדוגמא בירושלמי פ"ג דגיטין וכוונה דלית הוא פליגא לר"י אבל פליגי דרשב"ל עיי"ש והירושלמי דגיטין מובא ברשב"א ז"ל פ"ק דגיטין ומפרש כן בפי' הירושלמי דהוא בניחותא דר"י אמר עכו"ם שנשתברה אסורה ע"כ אבניו ועציו ועפריו אסור משא"כ לרשב"ל קשיא דס"ל דמותרת וא"כ למה עציו ואבניו ועפריו אסורין הא הוי עכו"ם שנשתברה כיון דלא השתחוה לכל אבן תחלה אלא השתחוה לכל הבית א"כ הוי עכו"ם שנשתברה ולרשב"ל מותרת אבל לית פליגא על ר' יוחנן ופריך לא כן סברינן מימר אם בשאינו עתיד להחזירן לכליין ד"ה מותר וא"כ קשיא אפילו אליבא דר' יוחנן והא תנינן ג' אבנים הן. ומוכח משם דבאינו עתיד להחזירן מותר. ומשני דע"כ תיפתר שהשתחוה לכל אבן ואבן ואח"כ בנאו. ולא כדאוקמית מעיקרא שהשתחוה לבית. וע"כ מתוקמא כריש דהמשתחוה לבית אסרו ז"א דאם כן הוי עכו"ם שנשתברה מאילי' אלא על כרחך דמיירי שהשתחוה מתחלה לאבן ואבן. ואחר כך בנאו. ומסיק הגמ' ואפילו על רשב"ל לית היא פליגי אפילו לפי הקס"ד דסבירא ליה דלא השתחוה לכל אבן אלא לבית מכל מקום אסור אפילו לרשב"ל לא כן סברין מימר אם בשעתיד להחזירן כו' ד"ה אסור ואמר ר' יודן אבוי דר' מתני' אם היו מונחין במקימן כו' ואילו במקומן הן על כרחך אסור אבניו עציו ועפריו אפילו אליבא דרשב"ל:

ר' בא בשם רבי המשתחוה לבית אפרו לאילן לא אסרו והא תנינן ג' אשירות הן. ומשני תיפתר שהשתחוה לזמורה. ואח"כ נטעו. והוי כמו דפריך לעיל על בית למ"ד לא אסרו והא תנינן. ג' בתים הן. ומשני ג"כ תיפתר שהשתחוה לבית ואח"כ בנאו. ודו"ק:

הלכה ו

תני אף ריח רע כ"ש. אמר ר"א אף ר"ש מודה בה מודה ר"ש באיסורי הנאה פי' דמרכב אלו ב' דברים בהדדי ריח רע ואיסור הנאה. ע"ז קמ"ל ר"א דדווקא במת פוטר ר"ש אבל בעלמא בריח רע ואיסור הנאה בעלמא חייב. וטעמא דמילתא דלא הוי מלאכה שאצל"ג אלא דווקא במוצא את המת דהוי ההוצאה לסלק הנזק מעליו כמו שכ' הרמב"ן ז"ל דף צ"ד בפי' מלאכה שאצל"ג כגון מוצא המת לקוברו שאין לו הנאה בהוצאתו ולא בקבורתו אבל ההנאה הטומאה שמונע ממנו וכן צורת נחש כדי שלא ישכנו נקראת מלאכה שאצל"ג שאינו אלא מניעת ההיזק כו' עכ"ל ז"ל עיי"ש ולפיכך י"ל דדוקא במת וכן בנחש דעיקר הוצאתו הוא לסלק הנזק במת שלא יטמאנו. ובנחש שלא ישכנו. אבל בכל איסורי הנאה דעלמא דאינו מסלק הנזק בהוצאתו לא נקרא מלאכה שאצל"ג וכן ריח רע ראוי לחולה לעשן בהם כדפי' רש"י ז"ל וכן איסורי הנאה דעלמא דלא שייך למימר דברצונו לא בא וברצונו שלא היה בעולם כדפי' רש"י ז"ל במתניתין דף צ"ג ע"ב ובתוס' ז"ל דף צ"ד ע"א עיי"ש לא נקראת מלאכה שאצל"ג דאימת מלאכה נקראת שאצל"ג היינו דווקא שמסלק מעליו איזה דבר אשר ברצונו היא שלא היה בעולם כדפי' רש"י ז"ל וז"ל דכל מלאכה שאינה צריכה אלא לסלק מעליו הוי משאצל"ג עכ"ל ז"ל ובתוס' ז"ל דף צ"ד ד"ה ר"ש מביאין פי' רש"י ז"ל וז"ל גבי כיבוי דאצל"ג משום דא"צ לכיבוי זה ואם לא הובערה מעולם הוי ניחא לי' כו' טפי הוי ניחא לי' בה עכ"ל ז"ל. אלמא דלא הוי מלאכה שאצל"ג אלא דבר דהיה ניחא ליה טפי אלו לא היה בעולם ועיקר המלאכה לסלק מעליו הנזק. משא"כ בכל איסורי הנאה בעלמא דלא שייך דניחא לי' טפי או לא היה כלל בעולם ולא שייך בי' סילוק נזק ע"כ לא הוי מלאכה שאצל"ג:

עפ"י דברינו יתורץ מה שהק' בגליון ז"ל על הרמב"ן ז"ל בדף צ' דכתב דר"ש פליג בהא ג"כ ולא העיר מדברי הירושלמי הזה. ולפענ"ד נראה דז"א וגם הרמב"ן ז"ל ס"ל כן דז"ל ז"ל שם. גבי המוציא עצי אשירה כ"ש. אלא דר"י לטעמי' דאמר משאצל"ג חייב ולר"ש אפילו במקק ספרים נמי פטור וכולה סתמא דלא כר"ש דודאי לר' שמעון פטור דהו"ל כמוציא מת לקברו. דפטר ר' שמעון עכ"ל ז"ל עיי"ש והנה במתניתין ברישא גרסינן מעפר המזבח מאבני המזבח ממקק ספרים ממקק מטפחותיהן כו' ולמה לא כתב הרמב"ן ז"ל מעפר המזבח ומדוע התחיל ממקק ספרים כו' אלא ודאי דווקא במקק ספרים פליג ר"ש משום דהוא לסלק הנזק דדמי לצורת נחש מה שאין כן מעפר המזבח דהוא רק איסורי הנאה ולא שייך דמסלק ההיזק וטפי ניחא ליה אילו לא היה בעולם בזה גם ר' שמעון מודה. ודו"ק:

הלכה ז

דר' יהודא אמר אוכלין טהורין אין משחקין בהם. והא כתיב התשחק בו כצפור לא הותר מן כלל איסור הוא. הק"ע ז"ל פי' דסבירא ליה דלויתן דג טמא הוא עי' בש"ק. ודוחק לפרש כן ולפי ענד"נ דה"פ דלעולם אוכלין טהורין אין משחקים בהן והכח גבי לויתן היתר מכלל איסור הוא כלומר דהקרא קאמר התשחק בו אפילו אם הותר מכלל איסור התוכל לשחוק בו ואם היה כתיב שבאמת תשחק היה קשה אבל הקרא הא קאמר ואם תוכל לשחוק בו הכוונה אפילו אם הותר לשחוק בו ויצאה מכלל איסור אבל אם תוכל בתמיה ופריך והא כתיב כצפור ומשמעו דלא תוכל לשחוק בו כמו בצפור משמע דבצפור מותר לשחוק בו. ודו"ק:

פרק י

הלכה א

מתניתין דר' יהודא היא דר"י אמר אומן דרך אומנתו חייב. כדפירוש בגליון כשם שאומן דרך אומנתו חייב. משום דלגביה דרך הוצאה הוא הכי נמי כאן לגבי שרצונו לזרוע חייב בכ"ש משא"כ לר' מאיר אף אומן דרך אומנתו פטור משום דלכל אדם אין דרך הוצאה בכך הכי נמי כיון דאינו חשוב לכל אדם פטור ור' ירמיה סבירא ליה אליבא דר' יוסי בר' חנינא דמיבעיא ליה ואתא ר' יהודא בר פזי וקאמר מפורש בשם ר' יוסי בר' חנינא דר' יהודא היא לא בדרך איבעיא כי אם למילתא דפשיטא. ודו"ק:

א"ר יוסי ברבי חנינא לא אתיא אלא לדוגמא שכבר נתפייס הלוקח פי' דקאי על סיפא דמתניתין חזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו. סיפא לא אתיא אלא לדוגמא כיון שכבר נתפייס הלוקח בפעם הראשון קודם שהכניסו ע"כ כשחזר והכניסו והוציאו אח"כ אינו חייב אלא כשיעורו כיון שכבר נתפייס הלוקח אבל בזרע ורפואה לעולם חייב בכ"ש ואפילו כשחזר והכניסו ושיטת הבבלי הוא באופן אחר עיי"ש צ"א ע"ב. ודו"ק:

הלכה ב

א"ר מנא קומי ר' יוסי תיפתר בפרוץ. פי' מילתא אחריתי היא. דמפרש אליבא דחזקי' דס"ל בקופה מלאה פירות חייב דאגד כלי לאו שמי' אגד וע"כ מתוקמא דווקא בקופה פרוצה דאז לא חשובה רשות לעצמה. דאל"כ אמאי חייב. דנהי דאגד כלי לאו שמי' אגד ולא נאגד בפנים והוי חשוב יצאה מרשות היחיד לגמרי מ"מ אמאי חייב הא לא נכנס ברה"ר דהא הקופה הוי כרמלית. וא"כ חשובה יציאה מרה"י לכרמלית אלא ע"כ דמיירי בפריצה דלא חשיבה רשות לעצמה ובטילה לגבי רה"ר א"ל והא תנינן קופה א"ל מימר

קופה פרוצה בתמיה מיי כדון כו' ומאי אית לך מימר תירוץ אחר כיון דלא מיירי בפרוצה אין לך מטלטל ברה"ר ונעשה כרמלית אלא אדם בלבד [דאיבעיא בבבלי דף ג' ע"ב בעי אביי ידו של אדם מהו שיעשה כרמלית] אבל קופה לא הוי כרמלית. כדאיתא ברש"י ז"ל ד"ח ע"א גבי היתה קופתו עיי"ש וכן מצויין בגליון ברש"י ז"ל דף ח' הנ"ל. ודו"ק:

רבב"ח בעי עקר אבן בר"ה פי' דהאבן היה מונח בקרקע עמוק עשרה ועקרו ונעשה רה"י ואם כן מיבעיא ליה עקירת חפץ ועשית מחיצה מהו כההוא דדף צ"ט בבבלי אך שם מיבעיא דעקרו חוליא והשלימו לעשרה והכא מיבעיא דעקר כל האבן שמחזיק כל העשרה ומיבעיא ליה אם דומה כמו שמוצא מרשות היחיד לרשית הרבים או דהוא כמרשות הרבים לרשות הרבים אחרת כלומר מרשות הרבים לרשות הרבים וכן רבנן דקסרין בעיין בשם ר' יוחנן עשית המחיצה והנחת חפץ בהדדי דמתחלה היה כרמלית ואח"כ רשות היחיד אם אזלינן בתר השתא הוי מרשות היחיד לרשות היחיד. והא דקאמר רשות הרבים ורשות היחיד אחרת לאו דווקא אלא כלומר מרה"ר לרה"ר. מרה"י לרה"י. ודו"ק:

הלכה ד

תמן תנינן ר"ש השזורי ור"ש אומר לא נחלקו על דבר שהם בשם אחד כו' ר"א בשם ר"א כמ"ד בשם אחד נחלקו הסוגיא הזאת אמורה ופי' הק"ע ז"ל לא הבנתי להעמיד והפ"מ ז"ל מפיך הגירסא בכאן ואילו קרוב לאמר שצ"ל איפכא. ואילו הגי' כמ"ש ממש וה"פ דר"א בשם ר"א קאמר דע"כ מתניתין לאו ד"ה הוא אלא תניין אינון דתלי בפלוגתא דר"א ור"י דאם כמ"ד בשם אחד נחלקו יש מקום פטור אליבא דכו"ע ולמ"ד בשני שמות נחלקו יש מקום חיוב. אליבא דכו"ע וכיון דתנא ברישא פטור. ובסיפא חייב ורמינן עלה בבבלי דף צ"ב מרישא לסיפא ומשנינן לפניו ובא לו לאחריו היינו טעמא דפטור דנתכוין לשמירה מעולה ועלתה בידו שמירה פחותה לאחריו ובא לו לפניו היינו טעמא דחייב דנתכוין לשמירה פחיתה ועלתה בידו שמירה מעולה פי' דבעלתה בידו שמירה מעולה חשיב דאיתעביד מחשבתו. משא"כ בעלתה בידו שמירה פחותה. וע"כ בעלתה בידו שמירה מעולה חשוב נתכוין בה ועלתה בידו שמירה פחותה חשוב לא אתכוין לה. ובמס' כריתות נחלקו ר"א ור"י בלא ידע במה חטא. דר"א מחייב ור"י פוטר ופירש"י ז"ל במתניתין דף י"ט וז"ל ז"ל שם וכן בנתכוין בזו ועשה את זו דבה דכתוב בקרא בין אידיעה בין אחטאת הוא. לר' יהושע עד שיתכוין לחטא בה ולעת הידיעה ידע במה חטא. ולר"א כיון שנתכוין לדבר שיש בו חטא ולעת ידיעה נודע לו שחטא סגי עכ"ל ז"ל שם ור"ש שזורי ור"ש אמרי דלא נחלקו ר"א ור"י על דבר שהוא משם אחד

שהוא חייב. ע"מ נחלקו ע"ד שהוא משום ב' שמות כו' שם אחד פי' רש"י ז"ל דנתכוין לקצור את זו וקצר אילן זו ממין אחד ב' שמות פי' רש"י ז"ל כגון קצר או טחן א"נ ספק תאנים ספק ענבים וכן בנתכוין את זו ועשה את זו. ועפ"ז מתפרש הסוגיא במס' שבת באר היטב דנתכוין לשמירה פחותה ועלתה בידו שמירה מעולה חשובה דאיתעביד מחשבתו וחשוב כמו שנתכוין לזה השמירה. דהוי כמו שם אחד. דנתכוין לשמירה. אבל כשעלתה בידו שמירה פחותה לא אתעביד מחשבתו דנתכוין לדבר אחר. ולא נתכוין לשמירה זו. ור"א קאמר שם דתברא מי ששנה זו לא תשנה זו וה"נ קאמר ר"א בשם ר' אלעז' הכא דתניין אינון כלומר מי ששנה זו לא שנה זו. ומפורש במסקנא. וה"פ ר"א בשם ר"א כמן דמר בב' שמות נחלקו הרישא דפטור דלא ס"ל לר"א דחילוק כשעלתה בידו שמירה מעולה דחשוב דאיתעביד מחשבתו ונתכוין לזה השמירה וכשעלתה בידו שמירה פחותה חשוב לא איתעביד מחשבתו ז"א אלא לדידי' שניהן שוין הן וע"כ קאמר כמ"ד בשני שמות. נחלקו כלומר דהכל אחד למאן דמחייב מחייב אפילו בב' שמות דחשיב לא איתעביד מחשבתו. ומפרש הגמ' ברם כמ"ד משם אחד נחלקו וכאן שני שמות הן והוא פטור דנוכל לאוקמי' רישא כד"ה דלמ"ד דבשני שמות אף ר"א מודה וה"נ כשעלתה בידו שמירה פחותה הוי כמו ב' שמות ואף ר"א מודה דפטור. וא"כ למ"ד דבשם אחד נחלקו הרי רישא דמתניתין אתיא כד"ה. ובסיפא כר"א הוא. דברישא בעלתה בידו שמירה פחותה הוי כב' שמות ופטור אפילו לר"א. ובסיפא בעלתה בידו שמירה מעולה חייב אליבא דר"א דהוי כשם אחד דנתכוין לשמירה ועלתה בידו שמירה חשוב דאתכוין לזה ע"ז קאמר ר"א בשם ר"א דרישא לאו לד"ה הוא דע"כ דרישא לא אתיא כר"א כמו למ"ד בב' שמות נחלקו. ור"א מחייב אפילו בב' שמות דלא בעי אתכוין לזה דווקא אפילו במתכוין לתאנים ועלתה בידו ענבים דלא איתעביד מחשבתו נמי חייב. דלדידי' רישא לאו ד"ה הוא לאחריו ובא לו לפניו. חייב. כמ"ד בשם אחד נחלקו. הוא דברי ר"א בשם ר"א דאפילו בשם אחד נמי פוטר ר"י. ומפרש הגמ' ברם כמ"ד בשני שמות. וכאן בשם אחד והוא חייב אליבא דכו"ע וא"כ מתניתין כחד תנא אתיא דהוא ר"י דפוטר דווקא בשני שמות וכאן חשוב כשם אחד. והאי ברם כמאן דאמר דגרסינן ב' פעמים הוא לפרש דברי ר"א בשם ר"א דסבירא ליה רישא כמאן דאמר בב' שמות נחלקו וסיפא כמ"ד בשם אחד נחלקו הוא דלא תימא דחד תנא הוא או ר"א או ר"י דרישא הוי כב' שמות וסיפא כשם אחד משום דחשוב איתעביד מחשבתו ונתכוין לזה ע"ז קמ"ל ברישא דכמאן דאמר בשני שמות נחלקו פי' כי היכי דלמ"ד בשני שמות נחלקו רישא לאו ר"א הוא ורישא לאו ר"א הוא וכמו דמפרש דלא תימא כמאן דאמר בשם אחד אבל

רישא כב' שמות וד"ה הוא קמ"ל דלא וכן בסיפא קמ"ל ר"א בשם ר"א דלאו ד"ה הוא כמו למ"ד בשם אחד דלא תימא כמ"ד בשני שמות וכאן בשם אחד הוא ואתיא הסיפא כד"ה קמ"ל דרישא לא מצי לאוקמי' כר"א וסיפא דלא כר"י כמו למאן דאמר בשם אחד נחלקו ע"כ סיפא לאו כר' יהושע אתיא ולא דמוקי רישא כהאי מאן דאמר דבשני שמות נחלקו וסיפא כהאי מ"ד דבשם אחד נחלקו ז"א אלא דקמ"ל דרישא לאו ר"א כמו אליבא דמ"ד בב' שמות נחלקו וסיפא לאו ר' יהושע כמו אליבא דמ"ד בשם אחד נחלקו דרישא וסיפא שוין הן אי שניהם חשוב כשם אחד או כב' שמות כדפריך מ"ש לפניו ובא לאחריו דפטור דלא איתעביד מחשבתו לאחריו ובא לפניו נמי הא לא איתעביד מחשבתו ולא אמרינן דרישא הוי כב' שמות וסיפא כשם אחד והילכך אתיא מתניתין כחד תנא או כר"א או כר"י למ"ד דבשם אחד מחלוקת אבל בב' שמות ד"ה פטור רישא ככו"ע ולמ"ד דבב' שמות נחלקו אבל בשם אחד לכו"ע חייב. סיפא כדכו"ע. ע"כ קמ"ל ר"א בשם ר"א דז"א דרישא לא אתיא בשום אופן כר"א כמו אליבא דמאן דאמר בשני שמות נחלקו וסיפא לא אתיא כר"י כמו אליבא דמאן דאמר דבשם אחד נחלקו והעיקר קמשמע לן ר"א בשם ר"א דליכא שום אופן בעולם לאוקמי' רישא כר"א וסיפא כר"י ובשום אופן לא אתיא רישא כר"א וסיפא כר"י והאי ברם כמאן דאמר דגרסינן ב' פעמים הוא דמפרש היכי היה יכול לאוקמיה מתניתין באופן אחר קמשמע לן דברם כמאן דאמר כך היה אוקמיה באופן אחר. ולר"א לא ניחא לאוקמיה כן משום דלא מחלק כן דרישא בב' שמות וסיפא בשם אחד ועל כרחך תניין אינון כדמסיק ר"א בשם ר"א תניין אינון. מאן דאמר תמן חייב הוא ר"א אוף הכא חייב מ"ד תמן פטור אוף הכא פטור פירוש ר"י דפטור התם הכא גם כן פטור. ואם כן. רישא כר"י וסיפא כר"א. ובזה מובן מה דקאמר ר"א בבבלי דף צ"ג ע"ב תברא מי ששנה זו לא שנה זו והוא דרישא ר"י וסיפא ר"א:

הלכה ה

את המת במטה חייב. ד"ה. פי' דאף ר"ש מודה ולא פליג אלא על סיפא גבי כזית ופריך לא כן תני אף ריח רע כ"ש. ואמר ר' אילא אף ר"ש מודה. ומודה ר"ש באיסורי הנאה פי' דר' אילא קמ"ל דבריח רע ובאיסורי הנאה בעלמא מודה ר"ש אע"ג דבמת פוטר ר"ש דאיכא ריח רע ואסור בהנאה. אבל בריח רע ובאיסורי הנאה בעלמא מודה. אלמא דבמת פוטר ר"ש והיכי קאמרת ד"ה הוא דבמת חייב. ומשני א"ר יודן תיפתר הא דמשכח"ל לד"ה. שיהא חייב במת עכו"ם ושאין בו ריח רע והוציאו לכלבו ואינו אסור בהנאה ואין בו ריח רע והוציאו לכלבו דאז מחייב ר"ש. אבל במת שיש בו ריח רע ואסור בהנאה פוטר ר"ש זולת ריח רע בעלמא ואיסורי הנאה בעלמא. מודה ר"ש כמו שמבואר הטעם

לעיל בפ"ט ה"ו דריח רע של מת אינו מועיל לרפואה וע"כ הוא רק לסלק ההיזק וניחא ליה טפי אילו לא היה בעלמא. ודו"ק:

תני חצי זית מן המת וכו' חייב. ור"ש פוטר. מה טעמא דר"ש. דהא על כרחך מיירי במת שהוציאו לכלבו כדמסיק ואם כן הוי מלאכה הצל"ג. ואם כן אמאי פטר כ"ש הא אחשבי' לענין טומאה. ומשני כבר נתמעטה הטומאה. פירש דר"ש דסבירא ליה דקברי כותים אין מטמאין באהל אבל לענין מגע ומשא לא אימעיטו כדאמר רבינא במס' יבמות דף ס"א ע"א והנ"מ כזית אבל חצי זית כבר נתמעטה הטומאה ועל כרחך אף דהוי מלאכה הצל"ג מכל מקום אינו חשוב בפחות מכזית ומה טעמא דרבנן כההיא דאמר ר' יודן תיפתר במת עכו"ם ושאין בו ריח רע והוציאו לכלבו וכיון דהכי הוא חשוב אף בכ"ש וסבירא ליה דדמי כמצניע דעומר לכך. ודו"ק:

פרק יא

הלכה ו

ריב"ח אמר בשוגג בל"ת ומזיד בל"ת. ריב"ל אמר שוגג בכרת ומזיד בלאו כו' הגע עצמך אפילו שוגג בכרת מתרין בו ולוקה ומביא קרבן ר"א בשם ר"י מזיד בחלב שוגג בקרבן ומתרין ולוקה ומביא קרבן כצ"ל וכן הוא הג' במס' תרומות פ"ו:

פרק יב

הלכה א

תקועים עי' בש"ק ז"ל ד"ה תקועים דמקשה על פי' רש"י ז"ל ולדברינו לא קשה מידי. ודו"ק:

תמן דרכן לקבוע וכו' ה"פ דקשיא ליה מהנוטלין והנותנין שאינן חיבור לא לטומאה ולא להזאה והכא את אמר הר"ז לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל עכ"פ מדרבנן לא יחזיר לכתחלה והתם גבי טומאה אינו חשוב חיבור עד שיתקע רק בקבועים חיבור מדרבנן. דלפיכך להזאה אינו חיבור ולטומאה הוי חיבור משום דהוי חיבור מדרבנן [עי' שבת דף מ"ח ע"ב] ועיקר החיבור הוא בשיתקע אבל כ"ז שלא תקע לא הוי חיבור אבל בנוטלין ונותנין אינו חיבור אף מדרבנן והכא לענין שבת הוי חיבור מדרבנן. דקס"ד דהכא גבי שבת נמי עד שיתקע לא חשיב מלאכה כלל. ובקבע הוי רק מדרבנן ובנוטלין ונותנין כלל לא. ומשני דז"א דלא תלי בשבת חיבור לענין מלאכה אף דלא הוי חיבור עדיין מ"מ הוי מלאכה וחיבור ומלאכה ב' ענינים הן. ותקיעה מחשב רק גמר מלאכתו. והיינו דקאמר

תמן דרכן לקבוע. וכיון שהכניסו על לא לקבוע אינן חיבור. ברם הכא אם יתקע תקיעתן הוא גמר מלאכתן. וכיון דעושה דבר שאינו מחוסר אלא גמר מלאכה חשוב הוא ג"כ למלאכה כמו כל מלאכת שבת אף שאינו גמר מלאכה אך מכיון דאינו חסר רק גמר מלאכה חשוב הוא למלאכה וה"נ לא דעיקר המלאכה היא התקיעה וקודם התקיעה לא חשיב מלאכה כלל. ז"א אלא דתקיעתן הוא רק גמר למלאכתן וע"כ אף שבדעתו לא לקבוע ואינו חשוב חיבור מכל מקום לענין מלאכה חשוב מלאכה ואינו מחוסר אלא גמר מלאכתן. ודו"ק:

מתניתין דר"ש דתני הגורד והקודח כו' עד סוף הלכה זו שייך לפ"ו דמס' פסחים בירושלמי והתם עיקר והכא אגב גררא עי' שם בפירושינו ודו"ק כי נכון הוא בע"ה:

הלכה ב

למה לי לתקן כ"ש למה לי כמלוא פי הגדי כפי' הפ"מ ז"ל דפריך דשניהן מיותר ולא משני מידי. ודו"ק:

הלכה ג

תני בשם ר' יהודא כתב ב' אותיות שוים והם שם חייב כגון. שש. תת. גג. רר. חח. ורבנן אמרי ב' אותיות בכ"מ פי' דרבנן דברייתא לא מסקי כמו במתניתין בין משם אחד בין בשני שמות וסבירא להו דווקא בב' שמות אבל בב' אותיות שוין לא ועל זה קאמר קולא וחומרא על דר' יהודא וקולא וחומרא על דרבנן. קלת על דר' יהודא קיצור לשון הוא וכונה קולא וחומרא על דר"י כתב ב' אותיות שוין כו' בזה מצינו חומרא לר"י קלת על דרבנן. ר"ל דקולא וחומרא לרבנן. בב' אותיות מ"מ בזה הוי חומרא לרבנן וקיצור לשון הוא:

מחלפי' שיטתי' דר' יהודא דתני יכול עד שיכתוב כל השם עד שיארוג כל הבגד עד שיעשה את כל הנפה כו' עד שיעשה מלאכה שכיוצא בה מתקיימת. והכא הוא אומר השובט והמקטקט כו' מפני שהוא כמיישב בידו וקשיא מר"י דארג חוט אחד על האי דר"י משובט ומקטקט דל"ל הטעם מפני שהוא מיישב הא במלאכה שכיוצא בה מתקיימת חייב ואפילו אינו על הארוג ולדידי' משכח"ל דווקא על הארוג ודו"ק:

הלכה ד

הקורע על העור כתבנית כתב הק"ע ז"ל כתב על עור אדם על הארוג. וכמס' גיטין פ"ב לא משמע כן אלא עור סתם:

הלכה ה

מחלפה שיטתי' דר"י. צ"ל מחלפא שיטתי' דרבנן וטעות הדפוס דמוכח הוא והרשב"א ז"ל מביא הירושלמי הזה ומשמע משם כן. ודו"ק:

ר' יעקב בר זבדי בשם רבי אבוהו לא אמר כן אלא מחלפה שיטתי' דרבנן כו' פי' לא אמר כן שהושיבוהו בשיטתו אלא שהושיבוהו על פי שיטתם אלא כך תנא באופן זה דמחלפי' שיטתי' דרבנן כו' ותנא עלה תירוץ אחר מהו כתב על גבי כתב חד לעיל מן חד. ודו"ק:

הלכה ו

וקשיא על דר"ג אילו קצר כגרוגרת בשחרית כו' בשתי העלמות כו' כשם שהעלמות חולקות כך לא יצטרפו כן צ"ל ומוכח הוא בל"ס כלל וכן הגי' בש"ק ז"ל והדין עמו. ודו"ק:

פרק יג

הלכה א

כתב אות אחת בחול ואות אחת בשבת ר"א מחייב חטאת. ור"י פוטר. ופריך למה אי משום קיום מלאכה פי' שצריך שיעשה דבר שמלאכתו מתקיימת במקום אחר כדאיתא במשנה הראשונה בפ' הבונה. או משום שאינו ראוי להצטרף עמו דאפשר ב' אותיות אינן מצטרפין רק דווקא בשכתב שתיהן בב"א אבל כשאינן בב"א אינן מצטרפין כתב ישן וכתב חדש ומיבעיא ליה אם מצטרף כתב ישן לכתב חדש או לא וקפשיט איתא חמי אילו ארג חוט אחד בחול וחוט אחד בשבת שמא אינו פטור בתמיה פשיטא דפטור אליבא דרבנן במתניתין והתם פשיטא דראוי להצטרף ואלא ע"כ דטעמא דר"י הוא משום קיום מלאכה אבל כתב ישן וכתב חדש מצטרף ונפשוט האיבעיא דטעמו דר"י הוא משום קיום וכתב חדש וכתב ישן מצטרף אפילו בב' אותיות ומביא ראי' דבב' אותיות מצטרף כתב ישן וכתב חדש כההיא דאמר ר' יעקב בר אחא ר"י בשם ר' לעזר כתב אות אחת טברי' ואות אחת בציפורין חייב משום דראויין להצטרף כדפי' רש"י והרמב"ם ז"ל דאינו מחוסר מעשה אלא קרובה בעלמא וחשיב נהגין זע"ז [עי' בפי' רש"י ז"ל דף ק"ד ע"ב וברמב"ם ז"ל פי"א משבת הי"ב] וא"כ א"ת דאינו מצטרף ב' אותיות רק כשכתב שניהן בב"א אבל בזה אחר זה אינו מצטרפין דהוי כתב חדש וישן ואינו מצטרף היכי מצטרף מה שכתב זה בטבריא וזה בציפורין הא נכתבין זה אחר זה והוי דומה כמו אחד בשבת ואחד בחול דהוי שהיה בינתים אלא ע"כ דזה שלא נכתבו בב"א ל"ל בה וחשוב צירוף דלא כן כלומר דאל"כ אלא כשלא נכתבו בב"א כגון זה בחול וזה בשבת

אינו מצטרף א"כ ע"כ דקאמר ר' יעקב בר אחא ר' יוסי בשם ר' לעזר למילתיה כר"א ולא כרבנן וזה ע"כ אינו. וע"כ אמר למילתיה אליבא דרבנן ג"כ. וע"כ מוכח דלא בעינן שיכתוב ב' אותיות בב"א אפילו אליבא דר"י וע"כ הא דפוטר ר"י באחת בחול ואחת בשבת הוא ע"כ משום קיום מלאכה. משא"כ באחת בטברי' ואחת בצפורין דהוא קיום מלאכה ומחוסר קרובה לאו כמחוסר מעשה דמי ומצטרף. וע"פ דברינו אלה תבין מאד להסיר קושית הש"ק ז"ל דפריך על שיטת רש"י ז"ל והרמב"ם ז"ל והרשב"א ז"ל מהאי ירושלמי ועל פי דברינו אדרבה מהאי ירושלמי מוכח על כרחך כדבריהם ז"ל. ודו"ק:

הלכה ג

בעון קומי ר' בא. האיך מה דאת אמר תמן השוחט חטאתו בשבת כיפר ומביא אחרת. ואמר אוף הכא לא יצא ידי קורעו כו' פי' דס"ל טעמא דמתניתין דלפיכך פטור משום דיצא ידי קריעה ודומה כמו שמל של ע"ש בשבת. דטעה בדבר מצוה ועשה מצוה פטור ע"כ פטור גם הכא משום דנתכוין לעשות מצוה ועשה מצוה פטור וע"כ פריך מהא דתנינן בברייתא השוחט חטאתו בשבת כיפר ומביא אחרת פי' דס"ל להך תנא דמעשה שבת הוא רק דאינו יוצא ידי חובתו אבל גוף המצוה מצוה היא דמעשיו מהני והוי כמו שוחט בשבת דשחיטתו כשירה וה"נ הקרבן כשר אלא דמביא אחרת דלא יצא ידי חובתו דבקרבן חטאת איכא ב' ענינים חובת גברא מצות עשה להביא קרבן חטאת. ועוד ענין יש בו דמכפר חטאתו אשר חטא. וכמו כן יש קרבנות דמלבד מצות עשה של הבאת הקרבן מכשירו לאכול בקדשים כגון מצורע ויולדת [כדאמרינן בעלמא נאמר מכשיר ומכפר בפנים דהיינו קרבנות שהן מכשירין וקרבנות שהן מכפרין מלבד מ"ע של חובת הבאתן] וע"כ החטאת גופיה כשר דמצוה הבאה בעבירה אינו אלא דאין הבעלים יוצאין ידי חובתן אבל גוף המעשה כשר דעבד מהני וכיון שכשר ממילא פועל פעולתו שמכפר אבל אין הבעלים יוצאין ידי חובתן כמו בכל מצוה הבב"ע כגון לולב גזול דאין הבעלים יוצאין ידי חובתן וה"נ אין הבעלים יוצאין ידי חובתן ומחויב להביא חטאת אחרי ואין להקשות האיך הוא מביא חטאת אחר שנתכפר באחר והא קי"ל דחטאת שכיפרו בעליו למיתה אזלה ז"א דזה דווקא כשנתכפר עם אחר ויצא ידי חובתו בו וא"כ נפטר מכל וכל אבל כשלא יצא ידי חובתו עדיין שפיר ע"כ דמביא אחרת להוציא ידי חובתו ואע"פ דהחטאת השני אינו בא לכפר לא איכפית לן כמו בכל הקרבנות דקבע להם התורה פעולה בעבודתן קמ"ל אע"פ דאינו פועל פעולתה מ"מ חובת גברא דמחויב להביא הקרבן עומד במקומו כמו בהאשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו יורשין עולתה ואיתא במס' זבחים (דף ה' ע"א) דאף דאין כפרה למתים דהא אינו מכשיר לה לאכול

בקדשים מ"מ חובת ההבאה על הקרבן דאישתעבד מחיים מחוייבין להביא אלמא אף דאינו מכשיר מ"מ חובת הבאה במקומו וכמו כן הכא אע"ג דאינו מכפר מ"מ חובת הבאה מחויב כיון דלא יצא ידי חובתו עדיין. מ"מ שמעינן מהך ברייתא דלא יצא ידי חובתו ואמר אוף הכא לא יצא ידי חובת קריעה א"ל תמן את גרמת לו פי' דלעולם במעשה שבת יוצא ידי חובתו ג"כ כיון דמחויב לעשות המצוה אע"פ שעשה בשבת יצא י"ח והכא חטאת דווקא שאני כיון שהוא הגורם בחטאו במצוה כזו לא יצא י"ח. א"ל ר' יוסי אפילו תמן את גורמת ליה פי' דר' יוסי לא מחלק בהכי כיון דסוף סוף את הגורמת שאילולי שאמרת לו שיביא האיך היה מביא. וע"כ גבי חטאת נמי את גרמת לו אלא ע"כ דגם במתניתין לא יצא ידי קריעה וטעמא דפטור לאו משום דנתכוין לעשות מצוה ועשה מצוה ז"א אלא דלעולם לא עשה מצוה וטעמא דפטור הוא דמתניתין ר' שמעון הוא דס"ל מלאכה שאינו צריך לגופה פטור. ודו"ק:

הלכה ו

ר"י בר"ב בשם ר"ח היה צבי רץ כדרכו ונתכוין לנעול עי' חידושי הרשב"א והרמב"ן ז"ל והר"נ ז"ל. ולא זכיתי להבין מפני מה לא פירשו דמיירי בחדא מחתא עם תינוק מבעבע עם מפקח בגל והנך תלתא בחדא מחתא נוקמינהו לענין פיקוח נפש ונוקמיה נמי האי ענין דצידת צבי כמו הנך דלקמיה דקמ"ל דלענין פיקוח נפש מותר להציל את התינוק ולצוד דגים כמו כן ה"נ גבי צידת צבי דנתכוין לנעול בעדו פי' ולא בעד צרכי ביתו אלא בעדו כלומר לשמור עצמו מן חי' ולסטים מותר לנעול בעדו ובעד הצבי כיון דר"י בר"ב בשם ר"ח אמר הנך תלת מילי בהדדי וצ"ע לפענ"ד מדוע לא פירשו כן. וצ"ע:

פרק יד

הלכה ג

בלבד שלא יתן ביד ולא בכלי רבי יעקב בר אידי רבי יוחנן בשם רבי ינאי נותן בין ביד בין בכלי כו' ברידב"ז שבמס' מע"ש פ"ב ה"א מבואר שם כל הסוגיא עיי"ש:

פרק טז

הלכה א

מהו בין שקורין בהן בין שאין קורין בהם בין שיש בהם טעיות בין שאין בהם טעיות והא תני כו' בניחותא פי' כמו ההיא דתנינן ספר שיש בו שתים שלש כו' ד' אין קורין בו פי' וצריך גניזה אלמא דאיכא ספר שאין קורין בו מחמת טעיותיו ובעיא היא אי המתניתין

מיירי בהני שאין קורין בו מפני טעיותיו מוכח מכאן דאף ס"ת שאין קורין בו מפני טעיותיו נמי מצילין מפני הדליקה. אי דלא מיירי מהנהו שאין קורין בו מפני טעיותיו. ופשיט מן מה דתנינן מפני ביטול בהמ"ד הדא אמרה תורה נביאים וכתובים ואת שאין קורין בו הוא כתובים ועליהם קאמר התנא דמצילין אותו ושאל אין מצילין אותן מפני הדליקה פי' כיון דקאי על כתובים ולא על ס"ת שיש בו טעיות והאיך הדין בס"ת שיש בו טעיות. אימא נמי דאין מצילין מפני הדליקה או דאעפ"כ מצילין וקאמר הגמ' דתלי בזה דלמ"ד מטמא את הידים מצילין דדמי לכתובים ולמ"ד אין מטמא אין מצילין דלא דמי לכתובים דכתובים אע"פ שאין קורין בהם הא מטמא את הידים משא"כ ד' טעיות ע"ז קאמר היתיבון הרי עברי שכתב תרגום לכו"ע אין מטמא את הידים ומ"מ מצילין אותן מפני הדליקה מן מה דתנינן אע"פ שכתובין בכל לשון טעון גניזה הדא אמרה שמצילין אותן מפני הדליקה פי' דממתניתין דידן מוכח דמצילין אותן דאפילו מרישא ליכא למילף האי דינא דאיכא למימר האי שאין קורין בהם הוא כתובים אבל מ"מ מסיפא מוכח האי דינא דספר תורה שיש בו ד' טעיות שאין קורין בו אע"פ שאינו מטמא הידים מ"מ מצילין אותן דקתני ואע"פ שכתובין בכל לשון טעון גניזה וקאי הכל על דינא דרישא דמצילין מפני הדליקה אפילו אותן שכתובין בכל לשון משום דיש בהם קדושה דאע"פ שהן כתובין בכל לשון מ"מ טעון גניזה דה"פ דמתני' דמפרש הטעם דמצילין מפה"ד דמשום דאע"פ שכתובין בכל לשון הא טעון גניזה ודבר הטעון גניזה מצילין מפה"ד אלמא אע"פ שאין קורין בהם ואין מטמאין הידים מ"מ מצילין אותן משום דטעין גניזה:

פרק יח

הלכה א

אית תניי תני מטלטלין את הדימוע אית תניי תני אין מטלטלין אמר ר"א מטלטלין בתרומה טהורה כו' פי' הסוגיא הזאת ע"פ דעת הראשונים ז"ל דמובא ברמב"ן וברשב"א ז"ל במס' שבת דף קכ"ז גבי דמאי מיגו דאי בעי מפקר לנכסי' וכו' וז"ל הרשב"א ז"ל איכא למידק דאמאי איצטריך למימר הכון הא אפילו לא חזי ליה כיון דחזי לעניים ולאכסניא שפיר דמי וכדאמרינן גבי תרומה כיון דחזיא לכהנים. ע"כ אמר בתוס' ז"ל דל"ג לי' אלא ה"ג דמאי הואיל וחזי לעניים. ויש מעמידים הגירסא ואומרים גבי תרומה הואיל ובע"כ יהיב לכהן וכן הלוף לעורבים איכא למימר כיון דחזי להכי שרי אלא דמאי שהוא מצניעו עד למחר לתקנו לאכילתו והשתא לא חזי לי' לא מטלטל לי' אלא כיון דאי בעי חזי לי' השתא נמי מטלטל לו דראוי לו עכ"ל ז"ל. ומהאי סוגיא ראיה גדולה לדעת

היש מעמידים הגירסא ע"כ מדומע אסור לטלטל. משום דאף דחזיא לי' לכהן משום דכיון דלא יהיב בע"כ לכהן אלא מצניעו ומחזיקו בעד עצמו שמא ימצא לי' עלי' אפי' כשנדמע בפחות מק' סאין גרסי' בירושלמי גבי תרומה טמאה שנדמע בפחות מק' סאין שיחוס לשורפו שמא ימצא עלי' פי' שמא יעלה בשוגג אלמא דלא ינהוג ביה לע"ע כדין תרומה אלא ימתין שמא ימצא עלי' עי' בירושלמי תרומות פ"ה ה"א ובשנו"א ז"ל שם דעצת חכמים היא שינוח אולי ימצא לו עלי' ולא ימכור לע"ע לכהן עיי"ש ועפ"ז בדימוע לא יהיב בע"כ לכהן אלא ימתין ויניחו שמא ימצא עלי' א"כ אסור לטלטלו זולת בשנפלה בק' סאין ונתבטלה דיכול לתקן תומ"י ולאכול וזהו פי' הסוגיא אמר ר"א מ"ד מטלטלין בתרומה טהורה. ומ"ד אין מטלטלין בתרומה טמאה פי' דבתרומה טהורה שנדמעה בק' סאין שפיר חזיא לדידיה דהא יכול להרים אותה הסאה ולאכול השאר בשבת גופיה ואמרינן היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה כדמוקי לקמן כר"א דאי לרבנן הוי מתקן בשבת משא"כ בתרומה טמאה דאי אפשר להעלותה דהא אמרינן היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה א"כ מטלטל תרומה טמאה בשבת וזה אסור ע"כ אסור לטלטל כל הדימוע דאינה עומדת בעבור הכהן ז"א דמצניע לה על מחר וירום למחר הסאה תרומה טמאה ויאכל בעצמו ע"כ לא חזי לי' השתא וכדעת היש מי שמעמידים הגי' הנ"ל וע"ז קאמר ובאותו שיש בו כדי להעלות פי' אפי' בתרומה טהורה לא שרי אלא בדימוע שיש בו כדי להעלות דיכול להעלות השתא ולאכול אבל באותו שאין בו כדי להעלות לא משום דמצניע ליה שמא ימצא בו עלי' כנ"ל ולא מקצה לו עבור כהן. וע"ז אמר מאן תנא מטלטלין ר"א דתנן ר"א אומר היא סאה שנפלה היא סאה שעלתה פי' דאילו לרבנן אסור כלל להעלות דהוי כמו שתורם בשבת משא"כ לר"א דס"ל דתרומה בעינא מחתה וכן הוא בש"ס דילן דף קמ"ב ע"א על הא דגרסינן ר' יהודא אומר אף מעלין את המדומע גרסינן שם ואמאי הא קמתקן ומשני ר' יהודא כר"א ס"ל דאמר תרומה בעינא מחתה דתנן כו' ר"א אומר מדמעת כתרומה ודאי כו' עכ"ל הגמ' פי' רש"י ז"ל בעינא מחתה מונחת לבדה ואינה מעורבת הילכך לא מתקן מידי עכ"ל ז"ל אבל לרבנן אסור להעלות בשבת דהוי מתקן דהוי כדמפרש בשבת ודע דמזה הסוגיא בירושלמי ובסוגיא דבבלי דף קמ"ב מוכח כדעת התוס' ז"ל במס' בכורות דף כ"ב ע"ב ד"ה תעלה שכתבו הא דצריך העלי' בק"א הוא משום הפסד כהן אבל אע"פ דעיקר העלי' הוא בשביל זה מ"מ אין יכול ליתן להכהן דמים דלא פליגי ר"א ורבנן אלא אי מדמעת כתרומה ודאי או לפי חשבון אבל פשיטא דקדושת תרומה יש בה עכ"ל ז"ל ומהך סוגיא ראיה גדולה לדבריהם ז"ל דאל"כ אלא דלא הוי קדושת תרומה א"כ אמאי לא אתיא לרבנן ג"כ דהא לרבנן פשיטא

דלא הוי מתקן וצ"ע לפי שיטת רש"י ז"ל במס' בכורות שם מהך סוגיא. ואולי התוס' ז"ל שמביאין שם ר"א ורבנן דפ' נוטל דף קמ"ב הוא לחזק ראייתם ז"ל ודו"ק:

אמר ר"א אדם עומד מע"ש ואומר הר"ז תרומה למחר ואין אדם עומד בשבת ואומר הר"ז תרומה למחר ר"י בר"ב אומר אין אדם עומד מע"ש וכו' והא דאיתא ברפ"ז דמס' דמאי דמתנה בע"ש שיהא תרומה מה דמפריש מחר י"ל דהתם דווקא בדמאי אבל לא בודאי והתם שקלי וטרי הגמ' בזה ועוד י"ל דדווקא שתחול התרומה למחר אסר ר"י בר"ב אבל למפרע מודה והתם מיירי למפרע לפיכך פריך מלוגין טבו"י דהתם ע"כ אינו למפרע ודו"ק:

הלכה ב

מתניתין פליגין על מ"ד כל המיוחד לאיסור כו' עד סוף הסוגיא עי' לעיל בפ"ג ה"ז דמבואר היטב בדברינו עיי"ש:

פרק יט

הלכה ג

א"ר יוחנן דר"מ הוא מפני שהסוגיא הזאת חמורה מאד והמפרשים ז"ל הגי' כל הסוגיא וחלפו השורות והתיבות ועכ"ז קשה להבין מאד. ולפענ"ד נראה שאין בה שום גירסא אחרת. והסוגיא כצורתה עולה כפתור ופרח בלא שום גמגום כלל. ונדייק דקדוק אחד דלמה גבי דברי ר"מ לא גרסינן תיפתר וגבי ר"ש גרסינן תיפתר אמר ר"ח דברי ר"ש תיפתר שהיה שם חברה אחת לשון תיפתר משמע דהוה קשה לן מתחלה על זה שייך לשון תיפתר וע"כ נראה לפענ"ד דלא כפי' המפרשים ז"ל דס"ל דסוגיא הזאת שייך למס' שבת ובמס' פסחים אגב גררא כדרך הש"ס הזה ז"א אלא דבמס' פסחים עיקר ובשבת אגב גררא ומדוייק כל מלה ומלה:

אר"י דר"מ הוא פי' דמתניתין דידן דפסחים דפוטר ר"י בטעה בדבר מצוה אתיא אליבא דר"מ דמוקי פלוגתא דר"א ור"י דשבת גבי תינוקות דר"מ מוקי פלוגתיה במס' שבת דף קל"ז ע"א דלא נחלקו במל של ע"ש בשבת דפטור משום דעשה מצוה לא נחלקו אלא במל של אחר השבת בשבת דר"י פוטר משום דאפי' בלא עשה מצוה פוטר ר"י. ואיתא שם תני ר"ח לא נחלקו ר"א ור"י בשמל של ע"ש בשבת שהוא חייב. לא נחלקו אלא שמל של אחר שבת בשבת. דר"א מחייב חטאת ור"י פוטר. ומוקי ר' ינאי דמיירי שמל של שבת בע"ש עיי"ש דבזה לכו"ע חייב ובירושלמי ס"ל הא דתני ר"ח בבבלי במל של שבת בע"ש דחייב הוא אליבא דר"ש וא"כ בין ר"מ ובין ר"ש תרווייהו ס"ל דפליגי במל שלי

אחר שבת בשבת ולא איכא בין ר"ש ור"מ אלא במל של ע"ש בשבת דר"מ ס"ל דפטור ור"ש ס"ל דחייב ואי במל של שבת בע"ש בודאי אף ר"מ מודה דחייב. וא"כ מאי איכא בין ר"מ ור"ש אלא דנפ"מ ביניהם במל של שבת בשחרית בשבת דר"מ ס"ל דפטור ור"ש ס"ל דחייב כדאיתא בסוגיא דמל של שבת בשחרית בשבת פלוגתא בזה וע"כ דנחלקו בזה ר"מ ור"ש במל של שבת בשחרית דלר"מ אף דמל של שבת בשבת שחרית ואח"כ מל של ע"ש בשבת פטור כיון דעשה מצוה ובעשה מצוה ס"ל לכו"ע פטור אליבא דר"ע בכל האופנים אפילו מל של שבת בשחרית ופליג אר"ש דס"ל דבעשה מצוה דהיינו שמל של ע"ש בשבת חייב בשקדם ומל של שבת בשחרית. ואיהו ס"ל דפטור והכא במתניתין בשעבר זמן כפרתו והקריבו כולם פסחיהן ואח"כ שחט שלמים לשם פסח דפוטר ר' יהושע א"כ כמאן אתיא מתניתין ע"כ כר"מ וע"כ אמר ר"י דר"מ הוא פי' דמתניתין דידן דפוטר ר"י ביש בעשייתו מצוה אפילו בשחט שלמים לשם פסח אחר שנשחט כבר הפסחים של כל ישראל ע"כ דאתיא כר"מ דר"מ אמר דבר שיש בעשייתו מצוה פטור דבר שאין בעשייתו מצוה חייב במחלוקת ר"א ור"י ר"ש אומר דבר שיש בעשייתו מצוה חייב ושאין בעשייתו מצוה פטור מחלוקת ר"א ור"י ודבר שיש בעשייתו מצוה דחייב הוא בשמל בשחרית של שבת בשבת וס"ל לר"ש כיון דמל של שבת בשחרית חייב אפילו כשמל של ע"ש בשבת דיש בעשייתו מצוה א"כ האיך ס"ל לר"י במתניתין בשהקריב שלמים לשם פסח אפילו כשהקריבו כל ישראל פסחיהן פטור אלא ע"כ דאתיא כר"מ דס"ל דבר שיש בעשייתו מצוה פטור אפילו שמל של שבת בשחרית [והשתא אינו מפרש הברייתא דר"ש ודר"מ ואוקימתא שמל בשחרית או בע"ש התינוק דשבת עד לבתר הכי בסוף הסוגיא מפרש זאת] דברי ר"מ והוא שיהא שה תמים זכר בן שנה ושלמים וראוין להשתנות לשם פסח [דבאינו ראוין איתא במתניתין בהדיא דחייב] את ש"מ תלת ע"י ג' פטורין נפטרו אליבא דר"י דבר שאין לו קצבה. ודבר שדרכו להחליף דבאין ראוין חייב כדאיתא במתניתין מפורש ויש בעשייתו מצוה. דע"כ אינו נפטר באין בעשייתו מצוה כגון בשוחט חולין לשם פסח כמו בתינוקות דפוטר ר"י אפילו באין בעשייתו מצוה ז"א דהא ע"כ לא פטר ר"מ בשקדם ומל של שבת בשחרית רק ביש בעשייתו מצוה וס"ל דבר שיש בעשייתו מצוה דווקא פטור א"ל דבר שאין לו קצבה כמו מאי אית לך מאי הוא הפירוש של דבר שאין לו קצבה ר' ירמיה סבר מימר שלא נתנה התורה קצבה כמה פסחים ידחו את השבת בכל שנה דלא דמי לקרבן תמיד דהוא קרבן אחד בשבת אבל קרבן פסח אינו קרבן אחד אלא לפי כמה חבורות שיש בישראל לפיהם יש פסחים ור' יוסי סבר מימר שאין אתה יכול לעמוד על מנינם לפי שהן הרבה וע"כ בנקל לטעות

ר' יוסי כד הוי מטי לאילין תינוקות אמר יפה למדני ר' ירמיה א"ל מימר שאין אתה יכול לעמוד על מנינם כיון דע"כ אינו פוטר ר"י אלא באין לו קצבה ע"כ הפי' שאין לו קצבה שלא נתנה התורה קצבה כמה פסחים ידחו את השבת בכל שנה וכן בתינוקות לא נתנה התורה קצבה אלא כל תינוק ששמינה שלו בשבת דוחה את השבת וע"ז אמר ר"ת דלעולם מתניתין אתיא כר"ש דס"ל בדבר שיש בעשייתו מצוה חייב בשקדם ומל של שבת בראשונה ואינו פטור רק בשעדיין נשאר התינוק של שבת וה"נ תיפתר למתניתין דידן דמיירי נמי שהיה שם חבורה אחת שלא שחטה נמצא דר"י ור"ח פליגי בזה דלר"י ע"כ מתניתין כר"מ הוא ולר"ח אתיא אף כר"ש ומוקמינן למתניתין שהיה חבורה שלא שחטו עדיין אר"ז מילתא דר' ינאי והוא שמל של ע"ש בשבת. כך אמר ר"ז והוא שמל של שבת בע"ש ולא איתפריש על מה קאי ר"ז דזה פשיטא דקאי על הברייתא דמוקמינן לפלוגתא דר"א ור"י דלא נחלקו שמל של ע"ש בשבת דחייב ולא נחלקו אלא שמל של אחר השבת בשבת דר"י פוטר בודאי על האי ברייתא קאי כאוקימתת הבבלי אבל לא איתפרש אם קאי על הברייתא דמפרש הברייתא הכי מחמת קושית הגמ' השתא בלא עשה מצוה פוטר ר"י בעשה מצוה מיבעיא וע"כ מוקי באוקימתא שמל של שבת בע"ש. ואוקימתא דילי' לישב הקושיא על הברייתא. או דמילתא באנפי' נפשיה קאמר. וקאי על ר"מ דאימתי חייב אפילו לר"מ בשקדם ומל של שבת בע"ש אבל בשמל בשחרית פטור לר"מ ומיבעיא מל בשחרית ר"ז אמר סבר ר' ינאי פטור והוא אליבא דר"מ דבזה פליג אר"ש דאל"כ מה איכא בין ר"מ ור"ש דהא שניהם מוקים דפלוגתא דר"א ור"י בשמל של אחר שבת בשבת ורק דפליגי ר"מ ור"ש בזה שמל של ע"ש בשבת ואי דקדם ומל של שבת בע"ש. בוודאי לכו"ע חייב וע"כ דפליגי בשמל בשחרית דלר"מ פטור ולר"ש חייב. ר' בא אמר חייב דשחרית וע"ש שווין דבשניהן חייב וע"כ קאי ר' ינאי אליבא דהברייתא ומיישב להקושיא להברייתא וקאי על ר"ש וע"כ אין כונתו לדייק שמל של שבת בע"ש אלא ה"ה שמל בשחרית נמי חייב ולידה מילה אמרה ר' ינאי של שבת בע"ש הול"ל שמל של שבת בשחרית רק בא להודיעך האיך דרכן של תינוקת להתחלף דהוי דבר שדרכו להתחלף דיכול להחליף של שבת בע"ש ושל ע"ש בשבת ונמצא דליכא פלוגתא בעיקר הדין בין ר"ז בין ר"ב רק באוקימתא על מה אמר ר' ינאי ונפ"מ בין ר"ז אליבא דר' ינאי ובין ר' בא אליבא דר' ינאי דלר"ז קאי ר' ינאי על דעתי' דר"מ דאינו חייב אלא שמל של שבת בע"ש אבל בשחרית פטור אבל לר' בא קאי ר' ינאי אברייתא. כדמפרש על דעתי' דר"ז. ר' ינאי על דעתי' דרבי מאיר [והא דגרסינן דרב כר"מ הוא גירסא מוכחת דרב צ"ל רבי וכ"ף דכר"מ הוא מיותר אלא הוא רבי מאיר] ולא ליישב הקושיא על הברייתא

אמר ר' מנא קומי ר' יוסי מה דאמר ר"ח כר"ש מה דאמר ר' ינאי כר"מ דלר"מ בתינוקות אפילו מל בשחרית של שבת ג"כ פטור ולר"ח דבעינן בפסח שנשתייר חבורה שלא שחטו הפסח עדיין הוא כר"ש דלר"ז אליבא דר"מ לא בעינן בפסח שנשתייר חבורה וגבי תינוקות לא בעינן שנשתייר תינוק הצריך למול ולר"ז בעינן בתינוקות שנשתייר תינוק הצריך למול וגבי פסח בעינן שנשתייר חבורה שלא שחטו. וקפריך מושיבין דבר בין ר"מ ור"ש דלמה לן להושיב עוד דבר בין ר"מ ור"ש ולעשות פלוגתא בין ר"מ ור"ש בפסח דלר"מ לא בעינן שנשתייר חבורה ולר"ש בעינן שנשתייר חבורה ז"א אלא דבפסח כיון שהוא דבר שאין לו קצבה לכו"ע לא בעינן שנשתייר חבורה שלא שחטו אלא גבי תינוקות לחוד הוא דפליגי ר"מ ור"ש אשכחן פלינין בין ר"מ ור"ש בשיור פי' אם צריך לשייר אילין תינוקות ספיקות מה את עביד להון כדבר שיש לו קצבה או כדבר שאין לו קצבה אין תעבדינהו כדבר שיש לו קצבה כשיש שם תינוק אחד פי' דנשתייר תינוק אחד שלא נימול ואין תעבדינהו כדבר שאין לו. קצבה אפילו אין שם תינוק אחד פי' שלא נשתייר תינוק אחד למול ופליגי בזה ר"מ ור"ש דר"מ ס"ל דתינוקת הוי דבר שאין לו קצבה הלכך אפילו מל של שבת בשחרית ולא נשתייר תינוק אחד למול ור"ש ס"ל דהוי דבר שיש לו קצבה וצריך לשייר תינוק אחד שלא נימול אבל בפסח דהוי דבר שאין לו קצבה לכו"ע לא בעינן שיהא שם חבורה אחת שלא עבדה פסח וא"כ ל"ל לעשות פלוגתא בין ר"מ ור"ש בפסח:

והשתא מפרש הברייתא איתא חמי הקדים זמנו פטור איחר זמנו חייב. רב הונא אמר מיחלפא מתניתא דתני אר"ש לא נחלקו ר"א ור"י כו' אם כן איפכא תנינן בשם ר' שמעון אמר ר"י ב"ב מן קושי מכח האי קושיא מקשה לה ר' ינאי והוא שמל של שבת בערב שבת ולא דקאי על ר"מ אלא מכח קושיא דהאי ברייתא מוקים לה והוא דחייב בברייתא אלא שמל של שבת בערב שבת והוא מדוייק מן קושיא דר' יוסי ב"ב קאי בשיטת ר' בא כנזכר לעיל ודו"ק. כן נראה לפי עניות דעתי לפרש הסוגיא הזאת בע"ה: